ORTHOGRAPHIA,

HOC EST,

Grammatices *Noſtræ Regiæ* Latinæ Pars prima,

rationem exhibens veram, rectè ſcribendi, atq; pronunciandi Linguam Latinam. In quâ Doctrina, in Grammaticâ iſtâ, exhibita; multifariam *explicatur, dilatatur, & augetur.*

Cui adjungitur, Grammatices ejuſdem, (ἀναλυτικῆς diſpoſitæ) Synopſis, ſeu Tabula grammaticalis Synoptica, *ad puerorum conceptum facilitandum, memoriam firmandum, utilitatemq; augendum, confecta in uſum Philologorum omnium.*

Operâ & Induſtriâ Jos. Riparii in Vico apud Londinates vulgò vocato Fleetſtreet. Nuper *Ludimagiſtri, & verbi Divini Miniſtri.*

LONDINI,

Excudebat *A. M.* 1657.

757.

Honorabili, & Illuſtri Viro, Domino
HUGHONI WINDHAM,
Juſtitiariorum (in Curiâ Communium Placitorum) *uni, æquiſſimo Meritiſſimoq;.*

Digniſſime Domine!

TAnta erga me benevolentia, multum adfert animi, *opellam hanc* in Lucem emittere, ſub tutelâ nominis tui, *Grammaticalia* videlicet *hæc Latina:* Novum, & veterem Ingenii Mei partum, quorum Novus eſt *Synopſis*, *Orthographia* Vetus, qui ambo Patronatum humiliter petunt tuum, quo mihi eris, (ut *Comenii* verbis utar,) *homini cum Miſeriis luctanti*, ſubſidio; contra eorum hoſtes triarios, Zoilos atq; Momos omnes, eorumq; dentes Mordaces: a quibus aliiſve objiciatur, hoc opus ætati haud convenire meæ, nec profeſſione quadrare, cùm aliquos antehac *tractatus edidi Theologicos:* Quæ velitatio, ex duabus conſtat partibus, quarum priori reſpondiatur, quòd ætas nulla

hujuſmodi retundit labores, Grammaticorum etenim, in ævo noſtro, (ſi mihi liceat *parvis componere magna.*) Voſſius facilè Princeps, de Arte ſcripſit Grammaticâ, *ætate ingraveſcente*, quâ quoq; de re, cujuſq; ſtatus, & ordinis viri conſcripsêre undequaq; illuſtres, quales fuere *Julius Scaliger* Heros, *Juſtus Lipſius* ſtirpe ordineq; minimè Mediocris. Atq; noſtras D. *Tho. Smith*, cum pluribus aliis. Parti, verò hoc dico, poſteriori; quamvis duas antehac devulgavi res Theologicas, diu tamen anteà hiſce ſtudiis, ſeriò & diligenter incubui. At verbo denique uno diluatur Objectio tota, in his nihil aliud ago, quàm quod fecêre, viri plnres pii, & eminenter literati; unus habeatur inſtar omnium, *Gatakerus noſtras*, Nuper Theologus eximius, & ætate provectus, contra Diphthongos ſtrenuè diſſeruit. At aliquis forſan, hanc arguat dedicationem, dignitati tuæ omnino eſſe Heterogeneam, cui pro me reſpondeat *Voſſius*, qui in Epiſt. Lect. ante Art. Gram. huic contrarium his propugnat verbis; *planè* [*inquit*] *contendo, vel primis hujus artis initiis nihil in omnibus Diſciplinis vel magis divinæ eſſe mentis opus, vel ad omnem hominum vitam neceſſarium magis*, ſed ut ad careeres properem,

properem, mihi est intentio primaria, Grammaticam nostram defendendi Latinam, quæ Grammatica, quatenus usu longo, & lege nostrâ nationali fulcitur, maxime pertinet ad autoritatem tuam; ad quam docendum, Ludimagistri in his Nationibus cuncti, horrantur atque jubentur; quare huic Patronum, te magis congruum, non invenio, honorem igitur tuum humiliter oro, ut digneris hanc expositam meam prolem candoris scuto tui defendere, contra maligni livoris dentem. Ideoq; da (quæso) huic manum & præsidium, sicubi opus. Ita te Deus magnum & felicem, & in consiliis vestris salutarem faciat, servetq;.

E Musæo meo
Londini *Kalendis*
Maii 1657.

Vestram bonitatem, & dignitates submisse, & devotè colens,

Josephus Riparius

Viris Linguam Latinam, omneſq; Literas amantibus.

Viri candidi!

IN *hujuſmodi Tyrociniis, multùm & nimis diu ſudavi, ſtudiis a quibus, jam me avocat ætas; ſimulatq; corporis ſtatus, quare has lucubratiunculas, cum aliquibus aliis, ultimâ (ut ſpero) manu climaxe decrevi: quas in rei literariæ bonum, exantlare ſtatuo, quarum has, uſui communi, imprimis offero: in quibus hoc eſt inſtitutum meum ultimum, & principale; ut Artem Grammaticæ noſtræ Latinæ totam; in faſciculum redigam, adaptatum,* ad juventutis conceptum facilitandum, memoriam firmandum, atq; utilitatem properandum, atq; augendum: *Quæ omnia hoc fiant*

fiant modo (si adeo ludimagistris lubuit.) Prima in loco hac Grammaticalia, cum regulis, quibus Lingua Latina ediscitur, simul & semel, a pueris guttatim imbibantur, cujus propositi gratiâ, his in pauculis chartis, Grammaticam nostram totam, in Analysin hanc adegi Synopticam. Quem Librum præ omnibus aliis selegi, multis variisq; victus rationibus, quales sunt in eo Methodi bonitas, & concinnitas; ac etiam Materiæ in re Grammaticâ copia; postea ad patrum nostratium, consulta juraq; respectus filialis, deinde singularitatis affectatæ evitatio, sicut & confusa Grammaticorum Multitudo, & repugnantia; unde juventutis ingenia, male & injuriosè distorquentur. Postremò desiderium vehemens, inter Scholarchas unicam reducendi, in docendo methodum. Quibus adductus, explorata habeo alia satis multa, ad percurrendum totius Grammatices stadium, eo modo, quo hanc Orthographiam, Grammatices partem primam peregi, at intentionem istam sæculi hujus, quo vivo, Durities ingrata frustravit, Quæ ratio, istam, & hanc Synopsin Grammaticalem, extorsit sibi hoc modo adjunctam, quas ambas, nunc

Philologis benevolis commendo, & maneo virtutum, ac literarum studiosus.

JOSEPHUS RIPARIUS.

Præcognita

Præcognita de Grammaticâ, & Orthographiâ.

CAP. I.

GRammatica [a], (apud [b] Quintilianum *Literatura*, ἀπὸ τῆς γράμμα] & litera, Ars literaria, quæ *circa literas scriptas, vel prolatas* versatur; i.e. sive sint singulatim in literis, seu conjunctim in Dictionibus, & vocibus: Partes ejus sunt quatuor. quarum prima est Orthographia; cujus partes sunt duæ:

1°. Lexigraphia.

2°. Diæresis clausularum.

Lexigraphia ἀπὸ τῆς λέξεως dictio, & τῆς γραφῆς scriptura (Latinitate) Dictio-scriptura: i. e. ratio dictiones scribendi rectè. Hæc de duobus agit.

1°. *De Literis*, quæ sunt Dictionis partes Minimæ.

2°. *De Syllabis*, quæ sunt Dictionum partes Majores.

Diæresis ἀπὸ τῆς διαίρειν, *i.e.* dividere: Distinctio sententiarum: quia eas per puncta distinguendi docet rationem, tractatq; de vocum & sententiarum punctis, & interspiratione, de quibus

[a] *Cognomina his similia. Græca sunt ubi* τέχνη, i.e. *Ars per Ecclipsin subauditur ut Logica, Rhetorica, &c.* i.e. *Ars Logica, Ars Rhetorica,&c.*

[b] *L.2.C.1.*

quibus (& imprimis prænominatis) ordine & cunctim tractabitur.

CAP. II.

De Literis.

Lexigraphia.

LExigraphia est Orthographiæ pars Prima, quæ loco primo literarum tractatu absolvetur, literæ quasi *legiteræ*, quòd legendo iterantur; (Autore *Melanthone*) sed aliis magis placet, litera a *liturâ* (Teste *Prisciano*) i.e. deletione quam sæpè (superinducto atramento, vel re aliâ,) patiuntur, Antiqui enim scribere solebant, posteaq; delere. At litera quasi *lineatura*, magis arridet *Julio Scaligero*. Dicuntur quoq; *elementa*, quasi rationis *principia prima*; quòd ut ex terrâ, aquâ, aëre & igne corpus conflatur, ita ex literis syllabæ, & dictiones constant.

Literam *P. Ramus* sic definit; Litera est in Syllabâ sonus individuus, & hoc modo a Donato describitur, litera est vocis articulatæ pars minima, ambas quas definitiones *Julius Scaliger* rejicit, mutando [vocis articulatæ] in [dictionis] sic definiendo, Litera est *dictionis pars minima*, quod idem est: nam dictio est a dicendo, reverâ igitur omnis dictio est vox, quamvis omnis vox non est dictio, & omnis litera quoad potestatem est objectum auditus. Quinq; Literæ accidunt

1°. *Nomen.*
2°. *Figura.*
3°. *Potestas.*
4°. *Cognatio.*
5°. *Ordo.*

In quibus omnibus, lingua Romana antiqua, vix

viz. Latina noſtræ ferè omnimodo convenit, præterquam figurâ, in quâ Maxime differt, a proprio noſtro charactere; ut in elementis noſtris patet evidenter.

In hâc linguâ de quâ eſt inſtitutum noſtrum, literæ ſunt [a] viginti duæ, (& *h* aſpirationis nota,) quæ ſic nominantur, *a*, *be*, *ce*, *de*, &c. ubi [*e*] in fine apud noſtrates ſonatur ut [*ee*] diphthongus impropria noſtra.

Literæ Nomen.

[a] *Grammaticorum quamplures* [h] *literam eſſe dijudicant, ideoq; tres & viginti conſtituunt literas.*

* Literæ ex earum *figurâ* ſunt *Minuſculæ*, vel *Majuſculæ*; *Minuſculæ* ponuntur in locis omnibus: ſive principio, ſive medio, ſive fine dictionis; hîc quoq; obiter notandum eſt, quod Syllaba *præ*; ubiq; fere diphthongatur, etiamſi ſimplex videatur, ut *præco*, *præbeo*, *præs*: plerumq; tamen diphthongo carent, quæ naturâ corrumpuntur, ut *premo*, cum derivativis ſuis; ſic & *precor*, *preces*, *interpres*, &c.

* *Literæ figura.*

Literæ Majuſculæ nunc dictiones incipiunt, nunc dictiones integras denotant: incipiunt, quando majoribus characteribus inchoantur.

1°. Sententiæ; ut, *Deum time, regem honora.*

2°. Verſus quilibet; ut, *Qui ſatur eſt, pleno laudat jejunia ventre.* Mant.

3°. Propria nomina; ut, *Carolus*, *Cicero*, *Ciceronianus*, *Anglia*, *Anglus*, *Anglicanus*.

4°. Nomina dignitatum, Officiorum, & Artium; ut, *Rex*, *Dux*, *Cancelarius*, *Caduceator*, *Grammatica*, *Logicâ*.

5°. Voces in oratione [b] Eminentiores.

[b] *Hîc Characteris mutationem magis probo.*

Literæ majuſculæ cum ſolæ, aut paucæ ſcribuntur; deſignant nomina propria, aut integra vocabula Appellativa, aut Numeros; Vocabula appellativa ſeu nomina propria denotant; ut,

A. *autem.*

B. *beatus.*

Cn. *Cneus.*

Cn. *Cneus.*
Coſ. *Conſul.*
Coſs. *Conſules.*
C.V. *Celſitudo veſtra.* Vel
Clementia veſtra.
D. *Divus, Dominus, Doctor.*
E.T. *Excellentia tua.*
F. *Fabius, Filius, Frater.*
HS. *Seſtertius.*
J.C. vel J.C^tus^. *Juriſconſultus.*
L.L.S. *Duo aſſes,* vel *duæ libræ.*
M.S. *Memoriæ Sacrum.*
N. *Quidam, Nepos.* n. *enim.*
Q. *Quirinus.*
R.T. *Reverentia tua.*
S. *Sanctus.*
S.C. *Senatus conſultum.*
S.P.D. *Salutem plurimam dicit.*
S.T.D. *Sacræ Theologiæ Doctor.*
U.C. *Urbs condita.*
J.U.D. *Juris utriuſq; Doctor.*

Si quis in his pleniorem deſiderat ſcientiam, conſulat Valerii Probi Grammatici de literis antiquis opuſculum.

De literis Numeros ſignantibus, hìc innoteſcat, quòd tres ſunt principales, ex quibus (cum ſolæ aut plures,) aſſurgunt Numeri; quæ ſunt.

I. *Unum*——————————1.
V. *Quinque*——————————5.
MCIↃ.ↀ. (Antiquis Literæ *M.* characteres) *Mille.*——1000.

Ex his numeri cæteri hoc modo fiunt.

V. Geminatum & hoc modo *X.* inverſum, *Decem valet.*——10.

C. Quaſi

C. Quaſi literæ CIↃ. dimidium prius. *Centum.* —100.

ↀ vel CC. *Ducenta.* —200.

D. Quaſi literæ CIↃ. dimidium alterum. *Quingenta.* —500.

L. Vero quaſi C. angulata. *Quinquaginta.* —50.

IↃↃ. *Quinquies Mille.* —5000.

CCIↃↃ. *Decies Mille.* —10000.

IↃↃↃ. *Quinquageſies Mille.* —50000.

CCCIↃↃↃ. *Centies Mille.* —100000.

CMↃ. Vel CIↃ. *Mille Mille* —1000000.

Literarum poteſtas, apud Latinos, & noſtrates eſt ferè eadem; eaſq; diſtribuit in *Vocales* & *Conſonantes.*

Literarum poteſtas.

Vocales ſic appellantur a *vocando*, & a Nonnullis ſonantes, *e ſonando.* Vocalis eſt litera quæ per ſe proferatur, & per ſe ſyllabam facit, eſtq; ex charactere generis duplicis. 1°. *Simplex*, 2°. *Compoſita.* * Vocalis ſimplex ſonum habet maximè individuum, cujus generis ſunt quinq; & [*y*] græca; & ſunt *mutabiles* vel *immutabiles.* Immutabiles, *a, e, o, y.* quia in conſonantes nunquam migrant. Mutabiles ſunt, *i*, & *u.* quæ quando ſibi, vel aliis præponuntur, in eadem ſyllabâ; in Conſonantes ferè ſemper mutantur, & ſic mutatæ hoc modo figurantur, [*j*] [*v*] [*j*] ſonante [*g*] liquidum [*v*] vero [*f*] ſiccum.

Vocalium quatuor non raro denotant voces integras, viz. *a & e quãdo præpoſitiones ſunt, & i, ab, eo, & o, Adverbium aut interjectio.*

* Vocalis compoſita uſitatè *Diphthongus*, (at verius *Diphthongus,*) a Græco δὶς bis, & φθόγγος ſonus, quaſi biſſonus. Eſt enim unus duarum vocalium ſonus; hæc etiam duplicem ſe reddat, ideoq; ſunt.

** Vocalis ſimplex.*

** Vocalis compoſita.*

1°. Diphthongi uſitatiores, *viz.* || *æ, au, œ, eu.*

2°. Minus uſitatæ, *ai, ei, oi, ui*, & Græca *yi.*

|| *Quod æ & œ ut e, pronunci-*

Litera

antur & ei, ut [i] id potius ignorantia hominis factum est, quam ratione aliquâ. Veteres enim aliter atq; nunc solemus, pronunciabãt; Quare utramq; vocalem pronunciandam censent, remissius tamen & obscurius priorem ut ætas fatus, omnes, Patres, * Mutæ. [a] Ex Mutis Farnabius noster ejicit k, de f & q. Vide Danes. p. 7 Semivocales. * M & n,

Litera Consonans nominata sic dicitur a *consonando*, quia nisi seriat vocalem, pronunciari non potest, & hujus generis sunt sexdecim, quæ sunt; vel *Mutæ*, vel *Semivocales*.

* Mutæ sic nominatæ, non quod prorsus, in dictione obmutescunt, sed quod sonum magis exiguum, & obtusiorem vocalitatem, in pronunciando, quam semivocales reddunt: in fine igitur dictionis minus crebrò quam illæ, (pleræq; nunquam,) positæ reperiuntur. Aut ideo mutæ dicuntur, quod cum pronuncientur, a seipsis incipiunt, & in vocales desinunt, contra verò semivocales a vocalibus incipiunt, & in seipsas desinunt ideoq; Mutæ sunt, quæ nec per se proferantur, nec per se syllabam faciant; & sunt numero novem; *b*, *c*, *d*, [a] &c. quarum [*c*] semper sonatur ut [*k*,] nisi præponatur *e*, *i*, vel *y*, sic enim posita profertur ut [*ſ*] [*G*] quoq; sonatur ut γ Græcum nisi *i*, *e*, vel *y*, subsequatur, tum enim ut [*j*] consonans sonat.

[*Ti*] ante vocalem, valet [*ſi*] ut, in *gratia*, nisi in Græcis dictionibus; ut *politia*; vel in principio dictionis; ut, *tiara*, aut in Infinitivo Paragogico; ut, *mittier*, aut deniq; præcedente [*ſ*] ut, *quæſtio*, *triſtior*.

Semivocales, sic appellatæ, quod ad vocales propius accedentes, sonum clariorem dentibus compressis proferunt; (mutæ ore semiaperto) hæ per se quidem proferuntur, sed per se syllabam non faciunt, sunt quoq; numerò septem; *l*, *m*, *n*, *r*, &c. quæ triplicem habent naturam, & sic sunt.

1°. Liquidæ quatuor, *l*, * *m*, *n*, *r*.

2°. Duplices duæ: *x*, & *z*, quibus addantur [*j*] consonans inter duas vocales, & [*u*] semper

ſemper poſt *q*, aut c, & nonnunquam poſt [*g*] vel [*ſ.*]

non niſi in Græcis liqueſcunt.

3°. Una ejuſdem ſuæ poteſtatis *viz.* [*ſ.*]

[a] Liquidæ ſic appellantur, quod poſt mutas poſitæ, quaſi liqueſcentes, ac evaneſcentes, vim conſonantium interdum amittunt, neq; vocalem precedentem ſemper longam, ut [aliæ conſonantes, ſed communem efficiunt; ut, *tenebræ.*

Farnab.

[a] *Liquidæ.*

Duplices ſic nominantur quòd duarum conſonantium videntur implicare ſonum [*x*] etenim valet [*cſ*] hinc *dux, ducis*; vel [*gſ*] hinc *rex, regis*; [*z*] valet [*ſd*] Græcis, ac Latinis [*ſs*] ut, *patriſſo* pro *patrizo*. *j.* inter duas vocales in ſe habet aliquid *i.* vocalis, unde olim ſcribebant, *maïjor, huïjus*, * [*u*] poſt [*q*] & [*c,*] aliquando quoq; poſt [*q*] vel [*ſ,*] modo aliquo [ꝙ] noſtrati æquivalet; ut in *Lingua, aqua, ſuavis, cui*, &c.

* *Donatus ait quod* u *inter* q *& aliam vocalem nec vocalis nec conſonans habetur.*

Litera iſta [*ſ*] cujuſdam ſuæ poteſtatis eſt, quæ interdum etiam priſcis, verſu liqueſcere ſolet, & in metro plerumq; vim conſonantis amittit.

Aſpirationis nota hujuſmodi habet poteſtatem, quamvis interdum apud Poetas conſonantis vim obtinet, ad hoc tamen comparata eſt, ut vocalis ſequens in eâdem ſyllabâ, fortiori, velementioriq; ſpiritu pronuntiatur, ubi notandum eſt, quod [*y*] ſine *h* non ſcribitur in initio dictionis, illi enim peculiare eſt, in capite dictionum aſpirari; ut, *Hyſſopus, hyems:* In hac linquâ, doctrina de literarum cognatione, non multum habet uſum, ejuſdem ideo peneralia, linguæ Græcæ ſtudioſis relinquo, ſed de earum *Ordine* capite ſequente de Syllabis dicetur.

CAP. III.

CAP. III.

De Syllabis.

Syllaba eſt in voce ſonus integer Ram.

DIctionis pars major eſt Syllaba, a συλλαβὴ, tanquam (Latine) comprehenſura, & vocis eſt membrum perfectum; hoc modo a Daneſio deſcribitur. Eſt vox Literalis, ſive articulata; ſono indiviſa. *p.*11. cui quinque accidunt,

1°. *Tenor.*
2°. *Spiritus.*
3°. *Tempus.*
4°. *Literarum numerus.*
5°. *Literarum ordo.*

Quorum tria prima, Proſodiâ (Grammaticæ parte quarta) enucleationem habent ſuam, duo tantum igitur poſtrema, hoc ſunt loco tractanda, ubi imprimis de priore notandum eſt, quod in Sermone Latino, literæ unius Syllabæ ad plurimum ſunt ſex, ut *i, tu, bos, cres, ſtips, ſtirps:* hic quoq; conſonantium numerus, nec in principio, nec in fine dictionum unquam excedit tres.

De Literarum ordine notandum eſt, quod in Syllabæ principio, conſona nulla poteſt immediatè ſequi ſemivocalem, præter [ſ] ut, *ſcio, ſpes, ſuavis.* Literarum quoq; *ordinem*, Euphonia maxime diſponit ſic dicta ab εὖ *bene*, & φωνὴ *vox* vel ſonus: quaſi benè vox, vel ſonus; *i.e.* bona vox, vel bonus ſonus: quæ a Priſciano interpretatur bona ſonoritas, in quâ delectus eſt, ut inter duo quæ idem ſignificant, ac tantundem valent, quod melius ſonet eligas, ideo ait Diomedes, quod Euphonia plus in dictionibus interdum valet, quam Analogia vel regula præceptorum.

Euphoniæ

Euphoniæ ergò est, Quòd in vocibus appositis, præpositio [a] locatur ante Consonantes, [ab] verò ante Vocales, atq; nonnunquam etiam ante *l*, *r*, *j*, & *f*: sed [abs] ante [t] & [q], & secundum Priscianum ante [c;] ante [p] quoq; in *abs re*.

A verò scripturientibus discendum est, quòd syllabas justè connectendi, vel distinguendi ratio; aliter se habet in vocibus, simplicibus, aliter in compositis, voces compositæ semper simplicium servant syllabas; ut, *trans-latus*, *ad-amo*, *quam-ob-rem*, *circum-ago*, *ab-eo*.

Attamen in compositione, auribus & euphoniæ serviendum est, ut in Regiâ Grammaticâ nostrâ satis elucidè traditur, hic tamen observetur, quod [a] Præpositio in compositione semper solummodo connectitur cum [m] & [v] consonante: ut, in *amoveo*, *averto*, [ab] verò ponitur ante *a*, *d*, *e*, *f*, *j*, *l*, *n*, *o*, *r*, & *u*, vocali; ut, *abactio*, *abduco*, *aberro*, * *abfore*, *abjuro*, *ablactio*, *abnuo*, *abortior*, *abrogo*, *abiudo*, præterquam in, *aufero* & *aufugio*, ubi [b] vertitur in [u.]

* *Hujus generis sunt tantum abfore & abforem.*

In compositione, quum [ad] positum est dictionibus incipientibus in, *c*, *f*, *g*, *l*, *n*, *p*, *r*, *s*, *t* cum [d] mutatur in literam sequentem; ut, *accurro*, *affligo*, *aggero*, *alligo*, *annuo*, *applico*, *arrideo*, *assumo*, *attero*.

Quando [con] componitur cum dictione incipiente a vocali, vel [h,] semper abjicitur [n;] ut, *coapto*, *cohortor*, &c. At si voces incipiunt in *b*, *m*, vel *p*, tum [n] mutatur in [m:] ut, *comburo*, *commineo*, *comparo*, &c. si verò voces incipiunt in *d*, *f*, *g*, *n*, *q*, *s*, *t*, *j*, & *v*, consonantibus semper manet [n] integra, sed in reliquis mutatur in literam sequentem.

x Ante *f* mutatur in ſequentem; ut, *effero*, *efficio*.

In dictionum ſimplicium ſyllabas diſtinguendo, vel connectendo; hæc regula generalis (a Grammaticis recepta & comprobata) maxime eſt perpendenda, videlicet quòd iſtæ tantum literæ, quæ poteſtatem habent, incipiendi dictiones, eæ ſolummodo facultatem habent, incipiendi ſyllabas; hinc in dictionibus Latinis liquidè patet, quod literæ quæq; ſolæ incipiunt ſyllabam præterquam, * *k*, *y*, & *z*. Nam in Latinis vocibus non rectè ponuntur, præter *k*, (in antiquis monumentis; ut, *karus*, *kalumnia*, *kalendæ*, *kaſtor*, *parkarum*, &c.) quæ hodie nullo eſt in uſu, tantumq; in numero cæterarum literarum (ut inquit *Fabius*,) manet.

* *Omnis vox ubi ulla harum literarum ſcribitur, a Græcis mutuatur.*

Regulæ de ſyllabas dividendi ratione.

1°. DUæ vocales ſimul coeuntes, & non diphthongizatæ diſtinguuntur; ut, *doce-am*, *Muſæ-us*.

2°. Cum Conſona geminatur prior ad præcedentem ſyllabam, poſterior ad ſequentem pertinet; ut, *ter-ra*, *poſ-ſum*.

3°. Una Conſona inter duas vocales, ſyllabæ ſequenti adjungitur; ut, *le-go*, *au-dio*, *a-ves*.

4°. Conſonæ quæ in initio dictionis conjungipoſſunt, eæ in medio non ſunt diſtinguendæ, diſtingueudo igitur dicimus *i-gnis*, quia dicimus *gnarus*.

Conſonæ quæ dictiones latinas incipiunt, ſunt iſtæ ſequentes.

bl. ut, *blæſus*.	*cl.* ut, *clarus*.
br. ut, *brevis*.	*cn.* ut, *cnaſona*.
ch. ut, *charus*.	*cr.* ut, *crapula*.

fl. ut, *flamma.*
fr. ut, *frater.*
gl. ut, *gladius.*
* *gn.* ut, *gnarus.*
gr. ut, *gravis.*
pr. ut, *pravum.*
qu. ut, *quies.*
sc. ut, *scindo.*
[a] *sp.* ut, *spes.*
st. ut, *status.*
[b] *tr.* ut, *trabs.*
scr. ut, *scribere.*
str. ut, *struges.*
squ. ut, *squalor.*

* *Voces sic incipientes plæraq; sunt Græcæ.*

[a] *Lego tantum* sfungiæ *&* sfingæ in sf, *&* shittim in sh *quæ Hebræa est.* [b] *Occurrunt mihi tantum* sprevi, spretor, *&* spretus, *in* spr.

Voces incipientes in *bd*, ut *βδέλλιον bdellium*, *mn*, ut *μνήμη memoria*, &c. plæraq; Græcæ sunt; preterquam paucæ his similes, ex linguis alienis; ut [Swine] in Swine Angl. Porcus & [shittle] Angl. *Spatula.*

CAP. IV.

De Orthoëpiâ Lexigraphiæ affine.

Orthoëpia, Lexigraphiæ (& Synecdochicè Orthographiæ) affinis, est loquutio secundum veræ pronunciationis regulas, emendata & recta; quæ ut accurate efficiatur, præceptoris est puerorum ora sic effingere & formare, ut quasq; voces per singulas suas partes, clare, plenè, & distincte proferant, & præcipuè in syllabâ quâlibet postremâ, omnia evitando in pronunciando vitia, quorum usitatissima in Grammaticâ describuntur, vel saltem dilucidè denotantur; Quorum omnium Iotacismus maximè est in Controversiâ, ut in Grammaticâ Regiâ patet, ubi hoc vitium hoc modo describitur. *Iotacismus dicitur quando* [*i*] *litera pleniore sono, & supra justum decorum extenditur, quo vitio ex nostratibus maxime laborant septentrionales.* Cujus sententiæ animadversio, duo in hanc literam pronunciando

indigitat vitia. Unum inter doctos & criticos, alterum inter rudes & barbaros: doctorum est quum eandem sonant, ut [ee] diphthongum nostram impropriam in **seen**, visus; quam pronunciationem vitiosam esse, his variis argumentis liquidò constat.

Argum. 1. Literæ omnes Latinæ nomina sua, ex sono & potestate, accipiunt: at hujus literæ nomen idem est, ac Anglice Pronomen nostrum Personæ primæ singularis. Ꝯ, ego.

2°. Si Modo isto hæc litera sonanda sit; non tantum sonum habere debet diphthongi nostræ [ee] ut dixi; sed nomine eodem (ut fœminæ & rustici nostrates [e] nostram eandem dicendo [ee] nominari.

3°. Iste quoq; sonandi modus, est pertritum quoddam enorme, apud Anglos septentrionales; ut, pro *Ninus* dicere *Neenus*; quemadmodum illi numerum novem exprimunt, per **neen**, pro **nine**.

4°. Hæc hujus literæ pronunciatio, non est supra sed infra justum decorum, ejusdem pordentes extensio, qua sonus fit muliebris, exilis, gracilis, & rauca.

5°. Postremò, Hujus Literæ pronunciatio virilis a nobis usitata & comprobata, est maximè media & mediocris, decorum servans inter hiatum & screatum.

Obj. Itali, Hispani, Galli, Germani, Belgæ & Dani, populiq; omnes Europæi, nisi Angli [i] Latinam longam sonant, ut *ee* Diphthongum nostram impropriam.

Sol. Fecialis Chester, qui hanc sententiam nostram magnopere impugnavit, fatetur quòd Scoti, hâc in re nobiscum conveniunt, optime igitur notavit Lipsius, tractatu suo de pronunciatione

nunciatione Latinæ Linguæ in margine, *Quòd ſonus ejus* [*eſt*] *legitimus, qui apud Britannos reliquus*, quam pronunciationem his verbis in textu defendit, *pronunciant etiam nunc* (*ita accepi*) *rectè ſoli pænè omnium Europæorum Britanni. Quorum eſt Regeina Ameicus, veita*, &c. Quâ de ſententiâ, *Alexander Gill* noſtras, vir in Linguâ Latinâ verſatiſſimus, atq; antiquitatis hujuſmodi indagator aſſiduus, hoc modo ait; *Retinebimus antiquum illum, & maſculum ſonum, atq; unà etiam laudem, quam juſtiſſimus Lipſius nobis detulit, in Regina, in amicâ, vitâ*, &c. *p.* 7. de logonomia. Quorum ſuffragiis luce clarius eſt, quod rectius nos [*I*] ſonamus Latinam, eam ſonando ut [*ει*] Græcum, quam ceteri Europæi, qui eam ut [*ee*] diphthongum noſtram impropriam proferunt.

Vitium alterum, in hanc literam pronunciando, rudium & barbarorum eſt, quando ſonus ejus nimis craſsè pleniore hiatu, ex gutture aſpirato ſupra juſtum decorum extenditur. More quoq; Anglorum Septentrionalium: vitium omnibus notum, & in odio habitum, ideoq; etiam a Grammaticaſtris exploſum. His igitur præmiſſis concludendum eſt, quòd hujus literæ ſonus (quando longa, & vocalis) eſt ut [*i*] noſtra ſonatur in *Line*, Linum, cum rectè profertur; quæ pronunciatio generali literatiſſimarum utrarumq; noſtrarum Academiarum praxi fulcitur, cujus authoritas ſi apud viros oſtentatione, & ſingularitatis affectatione non valeat, ratio tamen forſan victrix evadat: ſic etenim Literæ ſonus nomini convenit ſuo, ac ſic juſtum decorum ſervat, & barbariſmo valorem ſuum, non craſſe extendit, nec vitiliter deprimit: hæc quoq; pro-

latio, est maxime virilis, mascula, & literæ genuina.

Est quoq; aliud in pronunciando vitium, a *Generosis*, & *Nobilibus* nostris itinerantibus ab extraneis allatum, propius ferè vitio nostro vulgari accedens, quo propè pro *falsus dicitur faulsus*, quæ pronunciatio in Grammaticâ nostrâ explosa est. Cujus quoq; sententiæ vindex, est ratio, atq; autoritas: [*A*] etenim est litera prima, & elementum simplicissimum, quando igitur vocalis est simplex, non est ullâ aliâ literâ confundenda, quod semper agunt Galli, ac nostrates sonando, **tali**, celsus, **taul**; & **ball** pila, **baul**; quòd verò [*a*] sonum avet simplicissimum audi Erasmum, qui scribendo de vocalibus, de eadem literâ dicit. *Ex his* [A] *diducto lorgitcr ore præfertur, lingua recta suspensa, hoc est, nec ad palatum superius afflexa, nec in anterius dentium vallum impacta, nec in latus dentium illisa, nec inter dentium hiatus inserta, voxq; procedit ex arteriâ profundiore, feriens superiùs palatum: de pronun.* p. 93. Contra quem Canonem prolatio ista dupliciter peccat. 1°. Linguam non suspendit. 2°. Linguam ad palatum superius afflectit, miscendo simplicem [*A*] potestatem, cum [*u*] modo aliquo, ad [au] diphthongum nostrum propriam.

Quâ de re, sic scribit Lipsius. " A lenem fic " efferes: *Ore diducto, flatu valentulo, suspensâ* " *modice linguâ, nec dentibus appulsâ.* Ita dices " *Amo, facio, adigo:* sic ut audis, & paulùm modò " attenuatus, subtiliusq; quàm vulgo. At crassam " incrassabis, pariter efferes eam *spiritu lento &* " *haud æquè valido, ore modice aperto, & pressim* " (me vide) *rotundo.* Denique, in longâ eâ enunciatio longior, & velut [A A] determinatæ, sic nunc dices,

" dices *Amaabam, effaari*, &c. *Lipſ. de pro-*
" *nunc. Lat. Ling.* cap. 3.

Sunt vitia, in pronunciando quamplurima alia, quæ omnia plæraq; (ſaltem maximè obvia,) ſatis (quatenus ad hanc pertinet artem) luculentur, in Grammaticâ Regiâ enucleantur quorum unum tantum, (quia hodiè apud noſtros perquam nimis viget,) repetere efferor; fit quoq; quando litera [ſ] inter duas vocales, profertur tanquam [ʒ:] ut, pro *muſa*, dicendo *muza*; pro *caſus, cazus*, &c.

Deniq; ut pronuntiationis vitium omne antigrammaticale evitetur, cavendum eſt de Barbariſmo, & in ſcribendo, & in dicendo, *qui eſt Additio, vel detractio, vel ſummutatio, vel tranſpoſitio, Literæ vel Syllabæ, vel temporis, vel toni, vel Aſpirationis, in ſcripto vel, in pronunciatione.*

CAP. V.

De Diæreſi Orthographicâ, vel diſtinctione.

ALtera Orthographiæ pars, eſt Diæreſis, ſeu Diſtinctio, quæ miram orationi, & ſenſui lucem affert, & confuſionem tollit, atq; obſcuritatem; unde dixit *Eraſmus*; ut, *non inſcitè dixerit eruditus quidam, aptam diſtinctionem commentarii genus eſſe.* De pronunc. *p.* 63. De Punctis agit quorum duo ſunt genera; 1°. Vocum. 2°. Sententiarum. Vocum puncta ſunt

Accentus; ut, *à, á, â.*

Spiritus; ut, *a, ha, e he.*

Temporis; ut, *pānĭs.*

Unionis; quod dicitur *Hyphen* ab ὑφὴ, textura vel textus; ut, *de-repente.*

Diviſionis; quæ dicitur Diæreſis Syllabica; ut, in *evolüiſſe, aër*, &c.

Apoſtrophi; ut *Adeon' ad eum*, pro *adeone*.
Compendii; ut, q̃ pro *que*, & pro *et*; ã, ẽ, ĩ, õ, ũ, pro *am*, *em*, *im*, *om*, *um*; vel *an*, *en*, *in*, *on*, *un*; [q^d] pro *quod*; alii Characteres, ut, *, †, ‖, &c. Alterius ſunt generis, ideoq; ad hanc non pertinent artem.

Sententiarum ſequuntur Puncta.

SEntentiarum Puncta ſunt octo; *Comma*, *Hemicolon*, *Colon*, *Periodus*, *Ecphoneſis*, *Erotema*, *Parentheſis*, *Obelus*. Quarum quatuor priores ſunt ſententiæ partes naturales, quatuor verò poſteriores adventitiæ, illæ etenim (ut in corpore) ſententiam, ex ſuis eſſentialibus conſtituunt, hæ verò ut Crines illas ornant, temperant, ac firmant.

1°. *Comma*, Latinè ſegmen, quaſi ſegmentum ſecatum, quia quoſdam in ſententiâ, tanquam digitos, & articulos ſecat, & eſt diſtinctionis nota, ubi pronunciatio eſt plena, ſed ſenſus non plenus, & hoc [,] fingitur modo; ut, *veni*, *vidi*, *vici*,

2°. *Hemicolon*, a quibuſdam linoſtematicè *Semicolon*, ab ἥμισυς dimidius, & κῶλον *membrum*, quaſi ſententia ſemimembris, & *Triemmicomma*, a τρίμισυς *ſeſqui*, & κόμμα *ſegmen*, quaſi ſententiæ *ſeſquiſegmen*, quia quoſdam ſententiæ pedes, & manus continet, & eſt mediæ diſtinctionis nota, ubi pronunciatio eſt plena, ſed ſenſus non plenus, aliquantulum tamen quam ex commate plenior, & hoc modo [;] figuratur; ut,

—*Qua cogita, Lipſi; & communione hac miſeriarum tuas leva.* Lipſ. de Con.

3°. *Colon*;

3°. *Colon*; (ut dixi membrum, quia ſententiæ tanquam crura, & lacertos denotat,) eſt mediæ diſtinctionis nota, quæ ſenſu non abſoluto, his duobus punctis [:] pingitur; ut, *Attendite omnes, propria, aliena; publica, privata ſacra, prophona conſiderate.* Hain.

4°. *Periodus*; *περὶ circum*, & *ὁδὸς via*, quaſi *circumvia*, via circum aliquid ducens, quia cæteras ſententiæ partes circum ducit, & iis tanquam caput, humeros, & abdomen, adjungit, eaſq; conſummat; ideoq; eſt plenæ diſtinctionis nota, quæ ſententiam indicat perfectam; ut, *Si quid turpe feceris cum voluptate; voluptas abit, turpitudo manet, : ſi quid honeſtè feceris cum labore, labor abit, honeſtas manet.*

5°. *Ecphoneſis*, Latinè exclamatio, quia ſententiæ partem denotat, quæ exclamatione, admiratione, vel deploratione auditorem excitat, uſitate Admirationis nota dicitur, & hoc modo [!] notatur; ut,

Papæ! me miſerum! O curas hominum!

6°. *Erotema*; Linguâ hâc Interrogatio, quia ſententiam denotat quærentem hoc modo [?] ſignatam; ut,

Quid legis? qnid agis?

7°. *Parentheſis*; Eſt interpoſitio, quia aliquid imponit hujuſmodi ſemilunulis ( ) incluſum, quo ſublato ſenſus manet integer; ut,

Non Deus (ut perhibent) amor eſt, ſed amator, & error.

8°. Obelus, ab *ὀβελὸς veru*, eſt carminis fragmenti nota, per lineam hoc modo [—] figurata; ut,

—(*Credę*

—(Crede mihi) ſi te quoq; pontus haberet,
Te ſequeter conjux, & me quoq; pontus haberet.

FINIS.

SYNOPSIS,
Grammaticæ totius Latinæ,
Regiæ noſtræ, vulgò Lilianæ.
SEU
Tabula ejuſdem Synoptica,

SECTIO Prima.
De Orthographiâ

Grammaticæ quatuor ſunt partes:

1°. Orthographia.
2°. Ætymologia.
3°. Syntaxis.
4°. Proſodia.

CAP. I. *De Grammatices partibus.*

Quæ circa dictionum Partes Verſatur. unde tria ſunt cognoſcenda,

1°. Lexigraphia,
2°. Orthoëpia,
3°. Diæreſis.

De dictionum partibus tractans quæ ſunt

1°. Minores, viz. *Literæ.*
2°. Majores, viz. *Syllabæ.*

Literæ quinq; ſunt:

1°. Nomen, unde Literæ ſunt viginti duæ, *viz. a,b,c. &c.* atq; [*b*] *Aſpirationis Nota.*

2°. Figura. Quæ literas conſtituit.

1°. Majuſculas; ut, *A,B,C,&c.*
2°. Minuſculas; ut, *a,b,c,&c.*

CAP. II. *De Literis.*

1°. Ad dictionem incipiendum.
2°. Ad dictionem ſignificandum.

duplicem in uſum.

3°. Poteſtas.
4°. Cognatio.
5°. Ordo.

Poteſtas

III. Poteſtaseas dividit in

1°. Vocales,
- 1°. Simplices quinq; *viz.* *a, e, i, o, u,* & *y,* Græca. Quæ ſunt
  - 1°. Quatuor Immutabiles; *a, e, o, y.*
  - 2°. Duæ Mutabiles; *i,* & *u.*
- 2°. Compoſitas *ie,* Diphthongos.
  - 1°. Uſitatiores; *viz.* *æ, au, œ, eu.*
  - 2°. Minus uſitatæ; *viz.* *ai, ei, oi, ui,* & Græca *yi.*

2°. Conſonantes ſexdecim; *viz.* *b, c, d, f, g, h, k, l, m, n, p, q, r, ſ, t, x, z;* quibus addantur *j,* & *v.*

Quæ ſunt
1. Mutæ novem; *viz.* *b, c, d, f, g, k, p, q, t.*
2. Semivocales ſeptem; *viz.* *l, m, n, r, ſ, x, z;* quibus addatur [*v.*]

Quarum ſunt
1. Quatuor liquidæ; *viz.* *l, m, n, r.*
2. Duplices duæ [*x*] & [*z,*] atq; [*i*] inter duas vocales; & [*u*] poſt [*q,*] *ut qui;* vel [*ſ,*] *ut, ſuavis;* vel [*c*] ut, *cui.*
3. Una cujuſdam ſuæ poteſtatis; *viz.* [*ſ.*]

3°. In unam Aſpirationis notam; *viz.* [*h.*]

IV. Cognatio Literarum, ejus Doctrina Linguæ Græcæ magis convenit, quam Latinæ; ideoq; eam relinquimus.

V. Literarum Ordo Capite ſequente, (ubi de Syllabis dicetur,) tractabitur.

Dictionis Pars Major est Syllaba cui septem accidunt
- 1°. Tenor, } 2°. Spiritus, } De quibus Prosodia agit.
- 3°. Tempus.
- 4°. Literarum Numerus.
- 5°. Literarum Ordo.
- 6°. Syllabarum Numerus.
- 7°. Earum Divisio.

1°. Unius Syllabæ ad plurimum Literæ sunt sex; ut, *a, te, non, scit, stans, stirps.*

Consonantium Numerus, nec in principio, nec in fine dictionis unquam excedit tres,

In Literarum Ordine notandum est, quod Consona nulla Semivocalem ullam immediatè sequatur præter [ſ] ut, *scio, spes, suavis.*

Literarum Ordinem euphonia maximè disponit. De Syllabarum numero & divisione consule Grammaticos, & Orthographiam nostram.

CHAP. IV. *De Orthoæpiâ.*

Orthoæpia Lexigraphiæ affinis consistit, in pronunciatione rectâ & verâ, quæ fit evitando omnia in Pronunciando vitia.

Quorum

Quorum præcipua ſunt quinq;

1°. Iotaciſmus, dicendo, *ninus* cum hiatu, ſeu *neenus*, pro *ninus*.
2°. *Lamdaciſmus*; ut quando dicitur *ellucet* pro *elucet*; *moultus* pro *multus*, &c.
3°. Iſchnotes; ut proferendo *nync* pro *nunc*.
4°. Trauliſmus; ut, *cacacanit* pro *canit*.
5°. Plateaſmus; ut, efferendo *fountes* pro *fontes*.

CHA.V. *De Diæreſi.*

Diæreſis eſt duplex

1. Vocum Septuplex.
   1°. Accentus; ut, *à, á, â*.
   2. Spiritus; ut, *a, ha*; *e, he*.
   3. Tempus; ut, *pānĭs*.
   4. Hyphen; ut, *de-repente*.
   5. Diæreſis Syllabica; ut, *aër*.
   6. Apoſtrophus; ut, *Adeon*, pro *adeone*.
   7. Abbreviatio; ut, *q.* &c.
2. Sententiarum eſt quæduplex
   1. Naturalis quadruplex.
      1°. Comma (,)
      2°. Hemicolon (;)
      3°. Colon (:)
      4°. Periodus (.)
   2. Adventitia quadruplex.
      1°. Ecphoneſis (!)
      2°. Erotema (?)
      3°. Parentheſis ( )
      4°. Obelus. —

SECTIO

SECTIO Secunda.

De Etymologia.

CAP. I. *De Nomine.*

Ætymologia agit { 1°. De Investigatione Thematis. 2°. De octo Partibus Orationis. Quarum prima est Nomen. Hocq; duplex, { 1. Substantivum. 2. Adjectivum.

Utrumq; etiam est aut { 1. Appellativum; ut, *homo, humanus.* 2. Proprium quadruplex { 1. Prænomen; ut, *Marcus.* 2. Nomen; ut, *Tullius.* 3. Cognomen; ut, *Cicero.* 4. Agnomen; ut, *Orator.*

Nomini accidunt Septem { 1. Species. 2. Figura. 3. Numerus. 4. Casus. 5. Genus. 6. Declinatio. 7. Comparatio.

1. Species

I. Species est duplex,

1. Primitiva cui subjicitur,
   1. Collectivum; ut, *Concio.*
   2. Fictitium; ut, *Finitimabilum.*
   3. Interrogativum; ut, *Nunquis?*
   4. Redditivum; ut, *Talis.*
   5. Numerale; Cujus sex sunt Species.
      1. Cardinale; ut, *Unus.*
      2. Ordinale; ut, *Primus.*
      3. Distributivum; ut, *Singuli.*
      4. Partitivum; ut, *Quisq;.*
      5. Universale; ut, *Omnis.*
      6. Particulare; ut, *Aliquis.*

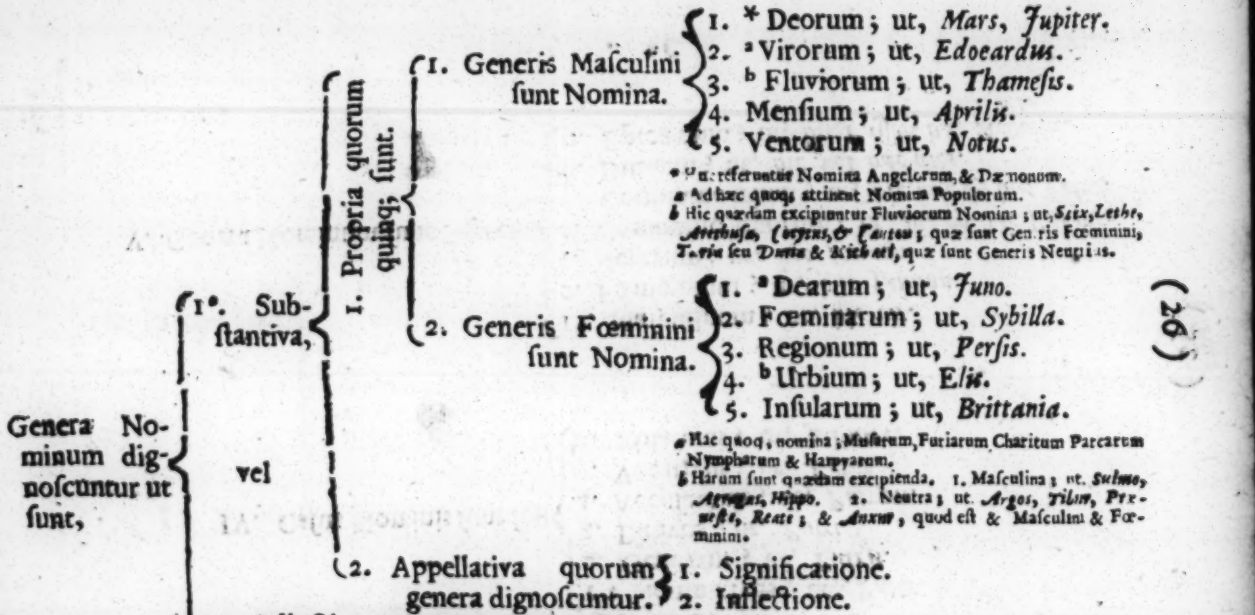
2. Derivativa, cujus species sunt,
   1. Verbale; ut, *Lectio, Litura, Fictilis.*
   2. Patrium; ut, *Eboracensis.*
   3. Gentile; ut, *Græcus, Anglus.*
   4. Patronomicum; ut, *Æacides.*
   5. Diminutivum; ut, *Regulus.*
   6. Possessivum; ut, *Herilis.*
   7. Materiale; ut, *Faginus.*
   8. Locale; ut, *Hortensis.*
   9. Adverbiale; ut, *Hodiernus.*
   10. Participiale; ut, *Docendus.*

II. Nominis Figura est triplex
   1. Simplex; ut, *Parabilis.*
   2. Composita; ut, *Reparabilis.*
   3. Decomposita; ut, *Irreparabilis.*

III. Nominis Numerus est duplex,
   1. Singularis de uno; ut, *Pater.*
   2. Pluralis de pluribus; ut, *Patres.*

IV. Casus Nominis sunt sex
1°. Nommitivus; ut, *Pater.*
2. Genitivus; ut, *Patris.*
3. Dativus; ut, *Patri.*
4. Accusativus; ut, *Patrem.*
5. Vocativus; ut, *Pater.*
6. Ablativus; ut, a *Patre.*

V. Genera Nominum sunt Seprem
1°. Masculinum; ut, *hic vir.*
2. Fœmminum; ut, *hæc fœmina.*
3. Neutrum; ut, *hoc Saxum.*
4. Commune duorum; ut, *hic & hæc Parens.*
5. Commune trium; ut, *hic hæc & hoc felix.*
6. Dubium; ut, *hic vel hæc dies.*
7. Epicænum; ut, *hic Passer, hæc Acquila.*

Appellativa

Appellativa significatione sunt,
- 1°. Fœminina; *viz.* Nomina Arborum; ut *Alnus*, *Cupressus*, &c. Hîc excipiuntur,
  - 1. Quædam Masculina; ut, *Pinus*, *Sentis*, & quæ desinunt in *Aster*, ut *Oleaster*.
  - 2. Quædam Neutra; ut, *Siler*, *Suber*, &c. Et quæ desinunt in *Astrum*, ut, *Oleastrum*.
- 2°. Epicœna nomina triplicia;
  - 1. Volucrum; ut, *Passer*, *Aquila*.
  - 2. Ferarum; ut, *Tigris*, *Talpa*.
  - 3. Piscium; ut, *Ostrea*.

In his Appellativorum regulis excipienda sunt omnia quæ finiunt in [*un*,] atq; omne Nomen Invariabile. (22)

Appellativa inflectione sunt,
- 1°. Parasyllabica; *i.e.* non crescentia in Genitivo; quæ sunt fœminina, secundum regulam primam specialem.
- 2°. Imparasyllabica: *i.e.* Crescentia in Genitivo,
  - 1. Acuta in penultimâ, quæ sunt quoq; fœmina, secundum regulam secundam specialem.
  - 2. Gravia, in Genitivo, quæ sunt Masculina, secundam regulam tertiam specialem.

Excipiuntur in Parasyllabicis

1°. Masculæ quæ quatuor dignoscuntur regulis.

1. Nomina virorum in [a ;] ut, *Scriba*, &c. (*res*, &c.
2. Græca in [*as*] vel [*es*] dedrationis. Primæ ut *Athleta* ; Quibus adduntur *Ver-*
3. Composita ab asse ; ut, *centussis quibus* adjunguntur *lienis & orbis*, &c.
4. Quæ desinunt in [*es*] [*os*] vel [*us* ;] ut, *Venter, logos, annus*.
   Quâ in Regulâ postremâ, Græca excipienda sunt, quæ vertunt [*os*] in [*us* ;] ut, *Papyrus, Antidotus*, &c. Quibus referuntur ; *Mater, humus*, &c.

2. Neutra quæ exeunt in [*e*] breve, atque faciunt [*is*] in Genetivo ; ut, *Mare*, vel in [*on* ;] ut, *Barbiton* vel in [*um* ;] ut, *actum*.

3. Dubia ; ut, *Barbitus, atque canalis Balanus & finis*, &c. (*senex, &c.*

4. Verbalia composita in [*a*] sunt communia duorum ; ut, *Grajugena*, &c. Quibus adduntur

(28)

Excipiuntur in Imparasyllabicis acutis

1°. Masculæ quæ quatuor dignoscuntur regulis

1°. Polisyllaba in [*n* ;] ut, *Acarnan*. (*Sermo.*
2. In (*o*) signantia corpus ; ut, *leo. Curculio*, Quibus adduntur *Senio Terio*,
3. Quæ desinunt in [*er*] [*or*] vel [*os* ;] ceu, *crater, conditor*, &c. ubi adjiciuntur *torrens; nefrens, &c.*
4. Composita ab asse ; ut, *dodrans. semis*, &c. Quibus adjunguntur *Samnis, Hydrops*, &c.

2. Neutra Polisyllaba in [*al*] vel [*ar*] ut capital, laquear. Quibus referuntur, *Mel, fel*, &c.

3. Dubia ; ut, *Python, Scrobs*, &c.

4. Communia ; ut, *Parens, cliens, autor*, &c.

1. Femina

Excipienda ſunt Imparaſyllabica Gravia.

1°. Feminina quæ tribus dignoſcuntur regulis.
- 1. Hyperdiſyllaba in [*do*] quæ faciunt [*dinis*] in Genitivo; ut, *dulcedo dinis*.
- 2. Hyperdiſyllaba in [*go*] quæ faciunt [*ginis*] in Genitivo; ut, *Compago ginis*. Quibus annectuntur; *Virgo*, *Grando*, &c.
- 3. Græca, quæ finiunt in [*as*] vel [*is*;] ut, *Lampas*, *taſpis*, &c. ubi ponuntur; *Caſſis*, *cuſpis*, &c.

2°. Neutra in———
- 1. [*A*;] ut, *problema*, *atis*.
- 2. [*En*;] ut, *omen* excipe *pecten* quia Generis eſt Maſculini.
- 3. [*Ar*;] ut, *jubar*.
- 4. [*Ur*;] ut, *jecur* excipe *ſurfur* quia Generis eſt Maſculini.
- 5. [*Us*;] ut, *onus*.
- 6. Put; ut, *occiput*; Quibus addunt ur *Cadaver*, &c.

3°. Dubia; ut, *Cardo*, *margo*, &c.

4°. Communia; ut, *Vigil*, *pugil*, &c.

Adjectivum duplex habet genus

1. Congruum quod ſumit a ſubſtantivo ſuo; ut, *bonus vir*, *bona fœmina*.

2. Grammaticum unde Adjectivum
- 1. Unius terminationis eſt Generis communis trium, ſecundum regulam iſtam. Adjectiva unam, *do* e. ut, *felix*.
- 2. Duplicis terminationis, unde Prius eſt generis communis duorum, & Poſterius neutrius ſecundum regulam iſtam ſub gemina ſi voce, &c. ut hic & hæc *triſtior* & hoc *triſtius*.
- 3. Trium Terminationum, quarum prima eſt Generis Maſculini, ſecunda fœminini, tertia Neutrius; ut, *unus*, *a*, *um*.

VI. Nominis accidens ſextum eſt declinatio quintuplex, quæ in typo ſequenti exhibentur.

D	1.		2.		3.		4.		5.	
	N. S.	N. P.	N. S.	N. P.	N. S.	N. P.	N. S.	N. P.	N. S.	N. P.
N	a, as. es, e.	æ.	er, ir, ur. us, um. on, os, eus	i, a.	a, e, i, o. c, d, l, n. r, ſ, t, x.	es, a.	us.	us, a.	es.	es.
G	æ, es.	arum.	i.	orum.	is.	um.	us.	uum.	ei.	erum.
D	æ, e.	is.	o.	is.	i.	bus.	ui.	ibus.	ei.	ebus.
A	am, an. an.	as.	um.	os, a.	em, im.	es, a.	um.	us, a.	em.	es.
V	a, e.	æ.	er, ur, ur. e, i, um. on, o, eu.	i, a.	a, e, i, o. c, d, l, n. r, ſ, t, x.	es, a.	us.	us.	es.	es.
A	a, e.	is.	o.	is.	e, i.	bus.	u.	ibus.	e.	ebus.

Declinatio distinguit nomina in
- 1°. Analoga, quæ secundum typum prædictum inflectuntur
- 2°. Anomala quæ pariunt
  - 1. Exceptiones sequentes.
  - 2. Heteroclita sequentia.

1. Exceptio prima: Hæc in declinatione primâ, Dativos, & Ablativos plurales mittunt, tam in *is* quam in *abus*; *filia*, *nata*, *anima*: hæc vero tantum in *abus*; *Dea*, *mula*, *equa*, *liberta*, *ambæ*, *duæ*.

2ª. In Declinatione secundâ, quando Nominativus singularis, mittitur in *us*; vocativus ejusdem numeri definit in [*e*;] ut, *Dominus*, *O Domine*.

Excipe
1ª. *Deus* quod habet *O Deus* in Vocativo, & *filius* quia facit *O fili*.
2ª. *Agnus*, *Lucus*, *vulgus*, *populus*, pro natione, *chorus*, *fluvius*, quæ Vocativum reddunt tam in [*e*] quam in [*i*.]
3. Nomina propria in [*ius*] quæ Vocativum mittunt in [*i*,] ut, *O Virgili*.

3ª. In inflectione tertiâ; *vis*, *ravis*, *tussis*, *sitis*, *Magudaris*, *amussis*, *charibdis*, *cannabis* & *Memphis* mittunt Accusativum in *im*, & Ablativum in [*i*,] de quibus & aliis consule Grammaticam.

4ª. In Declinatione quartâ *Iësus* habet *sum* in Accusativo, in cæteris *su*. Atq; *Acus*, *lacus*, *artus*, *arcus*, *tribus*, *ficus*, *specus*, *quercus*, *partus*, *portus*, & *veru*, Dativum & Ablativum formant in [*ubus*.]

5ª. Declinatio quinta Genitivum, Dativum, & Ablativum pluralem, in paucioribus sortita est. Excipe *res*, *species*, *facies*, *acies* & *dies*.

II. Heteroclita sunt triplicia
1. Variantia Genus.
2. Defectiva,
   1. Casu.
   2. Numero.
3. Redundantia.

Ex

1. Varianta
Genus
1. Fæminina in ſingulari, at Neutra in Plurali; ut, *Pergamus, ſuppellex.*
2. Neutra in ſingulari, ſeu Maſculina & Neutra in plurali, ut *Raſtrum*, &c.
3. Neutra in ſingulari tantum, Maſculina vero in plurali; ut, *Cælum, Argos.*
4. Neutra in ſingulari, at Fæminina in plurali; ut, *Nundinum*,&c.
5. Maſculina in ſingulari, Neutra vero in plurali; ut, *Mænalus*, &c.
6. Maſculina in ſingulari, ſed Maſculina & Neutra in plurali; ut, *Sibilus*,&c.

2. Defectiva in Caſu
1. Aptota; ut, *fas.*
2. Monoptota; ut, *Noctu.*
3. Diptota; ut, *fors.*
4. Triptota; ut, *precis*, atque *hordeum*, &c. in numero plurali, & omnia Quintæ declinationis excipe *res*,&c.
5. Carentia Vocativo 2
1. Relativa; ut, *Qui.*
2. Interrogativa; ut, *Ecquis.*
3. Diſtributiva; ut, *Neuter, omnis.*
4. Indefinita; ut, *Quilibet, alter.*

3. Defectiva in Numero Plurali
1. Nomina propria; ut, *Mars, Gallia*,&c.
2. Maſculina; ut, *Heſperus*,&c.
3. Fæminina; ut, *Pubes*, &c.
4. Neutra; ut. *Delicium*,&c.

4. Defectiva

4. Defectiva in numero ſingulari { 1. Maſculina; ut, *Manes*, &c. 2. Fœminina; ut, *exuviæ*, &c. 3. Neutra; ut, *Mœnia*, &c.

5. Redundantia quæ variunt { 1. Genus, & caſum; ut, *Tonitru*, & *Tonitrus*, &c. hæc ſunt Latina. 2. Caſum rectum; ut, *Panther*, *Panthera*, &c. Quæ ſunt Græca. 3. Rectum, at retinent Genus; ut, *Gibbus*, & *Gibber*. 4. Inflectionem; ut, *Laurus*, &c. 5. Genera, & Terminationes; ut, *inermus*, *inermis*, & hæc ſunt adjectiva.

VII. Nominis Accidens Septimum, & Ultimum eſt comparatio, cujus tres ſunt gradus { 1. Poſitivus; ut, *juſtus*. 2. Comparativus; ut, *juſtior*. 3. Superlativus; ut, *juſtiſcimus*.

Compratio eſt Quadruplex { 1. Regularis { 1. Uſitatiſſima; ut, *Durus Durior*, *Duriſſimus*. 2. Uſitatior { 1. Quando ſuperlativus formatur ex poſitivo in r, adjecto, rimus; ut, *Pulcher*, *Pulcherrimus*. 2. Quoties vocalis præcedit [*us*] finale, quia comparatius fit per magis, & Maxime; ut, *pius*, *magis pius*, &c. 3. Inuſitatior; ut, *Aſiduus*, *aſſiduior*, *perpetuiſſimus*. 2. Anomala; ut, *Bonus*, *Melior*, *optimus*, &c. Sic & Detivativa ex *Dico*, *loquor*, &c. 3. *Manca*; ut, *inclytus*, *inclytiſſimus*, &c. 4. Abuſiva; ut, *Neronior*, &c.

CAP. II. *De Pronomine.*

Pornomen eſt orationis pars ſecunda cui accidunt ſeptem.
- 1°. Species.
- 2. Numerus.
- 3. Caſus.
- 4. Genus.
- 5. Declinatio.
- 6. Perſona.
- 7. Figura.

} His in tribus Pronomina Nomini conveniunt, ferèq; Declinatione.

I. Species eſt duplex,
- 1ª. Formativa.
- 2°. Significativa,

1. Formativa, unde Pronomina ſunt
- 1. Primitiva octo; *Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is*, quibus addatur *Qui*.
- 2. Derivativa ſeptem; *Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras*; quibus addatur Nomen *Cujas*.

2. Significativa, unde ſunt,
- 1. Demonſtrativa: duo; *Ego, tu*.
- 2. Relativa: duo; *Qui, ſui*.
- 3. Deſultoria: quinq;, Quia nunc ſunt Demonſtrativa, nunc Relativa; *Ille, ipſe, iſte, hic, is*.
- 4. Poſſeſſiva; Quinq;, *Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter*.
- 5. Gentilia duo: *Noſtras, veſtras*; quibus addatur *Cujas*.

V. Quatuor

V. Quatuor sunt Pronominum declinationes. Quarum sunt in
1. *Ego, tu, sui.*
2. *Ille, ipse, iste, hic, is*; quibus addatur *Qui.*
3. *Meus, tuus, suus, noster & vester.*
4. *Nostras & vestras*; quibus addatur, Nomen *Cujas.*

VI. Personæ Pronominum sunt tres,
Prima: *Ego, Nos.*
Secunda: *Tu, Vos, & Omnia Casus Vocativus.*
Tertia: *Ille, illi*, & cætera Pronomina, Nomina, & Participia.

VII. Pronominum figura est duplex,
1°. Simplex. Et sic Pronomina sunt quindecim; *Ego, tu, sui*, &c.
2°. Composita,
1. Inter se; ut, *Ego-ipse, tu-ipse, quisquis.*
2. Cum Nominibus; ut, *Cujusmodi, hujusmodi.*
3. Cum Præpositionibus; ut, *mecum, tecum*, &c.
4. Cum Conjunctione; ut, *Hiccine, hæccine*, &c.
5. Cum Syllabicis Adjectionibus,
1. Præpositivis,
1. *Ne*; ut, *Nequis.*
2. *Ne*; ut *Nequam.*
3. *Alius*; ut, *Aliquis.*
4. *Num*; ut, *Nunquis.*
5. *Si*; ut, *Siquis.*
Positivis.
1. *Nam*; ut, *Quisnam.*
2. *Piam*; ut, *Quispiam.*
3. *Putas*; ut, *Quis-putas.*
4. *Quamvis*; ut, *Quisquamvis.*
5. *Vis*; ut, *Quisvis.*
6. *Met*; ut, *Ego-met.*
7. *Te*; ut, *Tute.*
Positivis.
8. *Ce*; ut, *Hujusce.*
9. *Pte*; ut, *Meapte.*
10. *Dum*; ut, *Quidam.*
11. *Plus*; ut, *Quisplus.*
12. *Libet*; ut, *Quilibet.*
13. *Cunq;*; ut, *Quicunq;*

CAP. III.

Verbum est orationis pars tertia, estq; Duplex,
- 1°. Personale; ut, *Doceo.*
- 2°. Impersonale; ut, *Oportet.*

Verbo tribuuntur octo
1. Genus.
2. Modus.
3. Tempus.
4. Figura idem cum prioribus
5. Species.
6. Persona.
7. Numerus.
8. Conjugatio.

I. Verborum Genera sunt quinq;
1. Activum; ut, *Amo.*
2. Passivum; ut, *Amor.*
3. Neutrum; quod quoq; est triplex.
   1. Substantivum, ut, *Sum.*
   2. Absolutum,
      1. Actionem completam intransitivam significans; ut, *Ambio.*
      2. Passionem completam indicans; ut, *Palleo.*
   3. In rem cognatæ cognatæ significationis transiens; ut, *Bibo vinum.*
4. Deponens; ut, *Loquor.*
5. Commune; ut, *Osculor.*

II. Modi sunt sex,
1. Indicativus; ut, *Amo.*
2. Imperativus; ut, *Ama.*
3. Optativus; ut, *Utinam Amem.*
4. Potentialis; ut, *Amem.*
5. Subjunctivus; ut, *Cum Amem.*
6. Infinitivus; ut, *Amare.*

III. Tem-

III. Tempora ſunt quinq;
1. Præſens; ut, *Amo.*
2. Imperfectum; ut, *Amabam.*
3. Perfectum; ut, *Amavi.*
4. Pluſquam perfectum; ut, *Amaverim.*
5. Futurum; ut, *Amabo.*

V. Species eſt duplex,
1°. Primitiva; ut *Ferveo.*
2°. Derivativa. Quorum Genera ſunt quinq;
1. Inchoativa; ut, *Ferveſco.*
2. Frequentativa; ut, *Vulto, pulſo, nexo, vellico.*
3. Deſiderativa; ut, *Lecturio.*
4. Diminutiva; ut *Sorbillo, pitiſſo.*
5. Imitativa; ut, *Patriſſo.*

VI. Verbi Perſonæ ſunt tres,
Prima; ut, *Lego, legimus.*
Secunda; ut, *Legis, legitis.*
Tertia; ut *Legit, legunt.*

VII. Duo ſunt Numeri,
1. Singularis; ut, *Lego.*
2. Pluraliss; ut, *Legimus.*

VIII. Conjugatio verba diſtinguit in
1. Perfecta; ut, *Lego.*
2. Defectiva; ut, *Aio.*

Perfectorum Conjugatio eſt quadruplex,
Prima habet (*a*) longam ante [*re*] & [*ris*;] ut, *Amâre, amâris.*
Secunda habet (*e*) longam ante [*re*] & [*ris*;] ut, *Docêre, docêris.*
Tertia habet (*e*) brevem ante [*re*] & [*ris*;] ut, *Legĕre, legĕris.*
Quarta habet (*i*) longam ante [*re*] & [*ris*;] ut, *Audîre, audîris.*

Conjugandi

Conjugandi ratio præcipuè agit de Præteritorum { 1°. Simplicibus, } { 1. In (o,) 2. In (Or,) }
ex præsenti formatione, atq; supinorum ex præterito in { 2°. Compositis, }

Conjugatio Prima in (o) format Præteritum ex Præsenti, mutando (as) in (avi;) ut, *No, nas, navi.*

Excipiuntur Verba quædam, quæ Præteritum formant in { 1. *Vi*; ut, *Lavo, lavi*, &c. 2. *Ui*; ut, *Nexo, nexui*, &c. 3. *Di*; ut, *Do, das, dedi.* 4. *Ti*; ut, *Sto, stas, steti.*

In Conjugatione secundâ in (o) Præsens format Præteritum mutando (es) in (ui;) ut, *Nigreo, nigres, nigrui.*

Excipiuntur quando Præteritum mittunt in { 1. *Di*; ut, *Sedeo, sedi; video, vidi*, &c. 2. *Si*; Quando (l) vel (r) scribitur ante *eo*; ut, *Urgeo, ursi*, &c. *mulgeo, mulsi*, &c. Quibus addantur *frigeo, lugeo, augeo* & *jubeo*, &c. *maneo, torqueo, hæreo.* 3. *Vi*; ubi desinunt in (Veo;) ut, *ferveo, fervi*, &c. Quibus addantur *Fleo, Neo*, &c.

In Conjugatione tertiâ in (o) sunt terminationes quatuor, & viginti; ex quibus formatur Præteritum in (i.)

Ex

Ex Formantur

Bo	*bi*; ut, *Lambo, lambi, glubo*: Excipienda ſunt, *Scribo, nubo*, quæ habent (*ſi*) & *cumbo*, quod dat (*ui.*)
Co	*ci*; ut, *Vinco, ici, ci*; Excipias, *Parco, dico, duco*.
Do	*di*; ut, *Mando, mandi, cludo* pro *claudo, lido* pro *lædo*; Excipias, *Cædo, vado*, &c. quæ faciunt (*ſi.*)
Go	*xi*; ut, *Jungo, junxi, clingo* pro *cingo*; *pago* pro *pango*; *geno* pro *gigno*; *tago* pro *tango*: Excipe quæ habent (*r*) anto (*go,*) Quia Præteritum mittunt in (*ſi*;) ut, *Spargo, ſparſi.* Quibus addantur *Lego, ago*, &c. quæ formant (*gi.*)
Ho	*xi*; ut, *Trahо, traxi.*
Lo	*ui*; ut, *Colo, colui*; Excipias *Pſallo, ſallo, fallo* & *cello*, unde formatur (*li.*)
Mo	*ui*; ut, *Vomo, vomui*; Excipienda ſunt *emo* quia habet *emi*, atq; *Como, promo, demo* & *ſumo*, quæ habent (*ſi,*) & *premo* quod facit *preſſi.*
No	*vi*; ut, *ſino, ſivi*, Excipe *temno, ſterno, Sperno, lino, cerno, gigno, pono, cano, diſpenno, vanno.*
Po	*pſi*; ut, *Scalpo, ſcalpſi*; Excipienda ſunt, *Rumpo, ſtrepo, crepo.*
Quo	*quī*; ut, *Linquo, liqui.* Excipitur *Coquo*, quia facit *coxi.*
Ro	*vi*; ut, *Sero, ſevi.* Excipiuntur *Sero, verro, uro, gero, quæro, terro, curro.*
So	*ſivi*; ut, *Accerſo, accerſivi*; Ubi excipienda ſunt *Cappeſſo, faceſſo, viſo, pinſo.*
Sco	*vi*; ut, *Paſco, pavi*; Excipias *Poſco, diſco, quiniſco.*
To	*ti*; ut, *Verto, verti, beto*; Excipe, *Mitto, peto, ſterto, meto.*
Xo	*exi*; ut, *Flecto, flexi*; Excipienda ſunt *Pecto, necto.*

Ex

Vo	Formatur	*vi*; ut. *Volvo, volvi:* Excipitur *vivo* quod habet *vixi.*
Xo		*xi*; ut, *Nexo, nexui.*
Cio		*ci*; ut, *Facio, feci*; Excipias *lacio, ſpecio, ſpicio, proſpicio.*
Dio		*di*; ut, *Fodio, fodi.*
Gio		*gi*; ut, *Fugio, fugi.*
Pio		*pi*; ut, *Capio, cepi.* Excipiuntur, *Cupio, rapio, ſapio.*
Rio		*ri*; ut, *Pario, peperi.*
Tio		*ſſi*; ut, *Quatio, quaſſi.*
Uo		*ui*; ut, *Statuo, ſtatui*; Excipienda ſunt, *Pluo, ſtruo, fluo, amo, arguo, exuo, imbuo, induo, minuo ſternuo, ſuo, tribuo, delibuo*, unde *delibatus.*

Conjugatio quarta in (o,) formar Præteritum ex præſenti mutando (is) in (ivi,); ut, *Scio, ſcis, ſcivi*, &c. Excipiuntur, *Venio, cambio, raucio, farcio, ſartio, ſepio, ſentio, fulcio, haurio, ſancio, vincio, ſalio, amicio.*

(40)

Hîc quatuor ſunt annotanda

1. Quòd quædam Verba geminum habent præteritum: *viz.* Activæ & Paſſivæ vocis; ut, *Cæno cænavi & cænatus ſum vel fui*, &c.
2. Quòd Verba Neutra paſſiva, præteritum habent Paſſivum; ut, *Gaudeo, gavisus ſum vel fui.*
3. Quòd Verba quædam mutuant præteritum aliundè; ut, *Tepeſco, tepui.*
4. Quòd quædam Verba Præterito careant; ut, *Vergo, ambigo*, &c.

Verba in (or,) Præteritum formant ex poſteriori Supino addendo (s) & ſum vel fui; ut, *a lectu, lectus ſum vel fui.* Excipiuntur Verba Deponentia & Communia; ut, *Labor, lapſus ſum vel fui.*

Verba

ctu, lectus sum vel fui. Excipiuntur [illegible]

Verba simplicia atque inde composita idem formant Præteritum; ut, *doceo, docui*; *edoceo edocui*.

Duæ sunt in his exceptiones.

1. Syllaba prima in Simplicibus geminata, in Compositis non geminatur, nisi in his tribus; *præcurro, excurro, repungo*, atque Compositis; *a do, disco, sto; posco.*

2. Composita a *plico, oleo, pungo, do, & sto aliam sequuntur rationem.*

Hîc tria sunt notanda.

1°. Quod hæc verba *Damno, lacto*, &c. Quando componuntur vocalem primam mutant in (*e*) in Præsenti atque in Præterito; ut, *condemno, collecto*, &c.

2. Quòd hæc verba *habeo, lateo*, &c. In compositione mutant vocalem primam in (*i*) ut *cohibeo deliteo*, &c.

3. Quod hæc verba, *ago, emo*, &c. Si componantur mutant vocalem primam in (*i*) præterquam in Præterito; ut, *redigo, redegi*; *redimo, redemi.*

Canon quo cujuſq; Verbi Conjugatio dignoſcatur propria.

1°. Verborum quamplurima ſunt conjugationis primæ, cujus generis ſunt Verba in [*eo*,] derivata ex nominibus in [*ëus*] & [*ëa*;] ut, *Calceo*, *nauſeo*, quibus addantur, *beo*, *meo*, *creo*: ſimiliterq; verba omnia finita in [*ëo*] vel [*ior*,] derivativa ex nominibus in *ius*, *ia*, *ium* vel [*ies*;] ut *Nuncio* a *nuncius*, *aſcio* ab *aſcia*, *ſomnio* ab *ſomnium*, *glacio* a *glacies*: quibus addantur *frio*, *hio*, *pio*, *travio*, *gargaridio*. At excipienda ſunt, *Inſanio*, *veſanio*, *laſcivio*, *balbutio*, *faſtidio*, *munio*, a *mænia*; quia ſunt Conjugationis quartæ.

2°. Verba omnia in [*eo*] ſunt Conjugationis ſecundæ, præter pauca quæ ſunt primæ; ſic & *eo*, *queo*, atq; *veneo*, quæ ſunt Conjugationis quartæ, cui regulæ addantur deponentia ſex hæc ſequentia, *Fateor*, *tueor*, *mereor*, *miſereor*, *liceor*.

3°. Verba omnia ſecundum Conjugationem inflexa tertiam, ponuntur in Regulâ iſtâ. *Tertia Præteritum formabit*, &c. atq; in hâc Synopſi.

4°. Verba omnia quæ deſinunt in [*io*] vel in [*ior*] Conjugationis ſunt quartæ, præter pauca, quæ inflectuntur ſecundum tertiam, & ponuntur, in Regulâ prædictâ, atq; in hac Synopſi.

Verba hæc quatuor ſequentia, ſunt Conjugationis primæ ac tertiæ, habentq; ſignificationem eandem, *viz*. *Lavo*, *ſono*, *tono*, *piſo*.

Verba ſita ſequentia ſunt conjugationis primæ, ac tertiæ, in ſignificatione diverſâ, *viz*. *appello*, *calvo*, *colo*, *como*, *conſterno*, *dico*, *duco*, *evallo*, *fundo*, *jugo*, *lego*, *mando*, *nicto*, *pedo*, *ſero*.

Hæc verba pertinent ad coniugationem ſecundam, atque tertiam, *pendeo*, *pendo*; *tergeo*, *tergo*; *ferveo* *fervo*; *cave*, *cavo*; *fulgeo*, *fulgo*; *ole*, *olo*; *elueo*, *eluo*; *frendeo*, *frendo*; *excelleo*, *excello*; *Candeo*, *Cando*.

Termina-

Terminationum Tabula omnium, in quibuſvis Perſonis, per Modos quatuor præcipuos.

			In voce Activâ.	In voce Paſſivâ.
In modo Indicativo.	Tempus.	Preſens.	o, as, at, amus, atis, ant.	or, aris vel are, atur, amur, amini, antur.
			eo, es, et, emus, etis, ent.	eor, êris vel êre, êtur, emur, emini, entur.
			o, is, it, imus, itis, unt.	or, eris vel ere, itur, imur, imini, untur.
			io, is, it, îmus, itis, iunt,	ior, îris vel îre, îtur, imur, imini, iuntur.
		Imperfectum.	bam, bas, bat, bamus, batis, bant.	bar, baris vel bare, batur, bamini, bantur.
		Perfectum.	i, iſti, it, imus, itis, êrunt vel êre.	carent.
		Pluſquam perfectũ.	ram, ras, rat, ramus, ratis, rant.	carent.
		Futurum.	bo, bis, bit, bimus, bitis, bunt.	bor, beris, bere, bitur, bimur, bimini, buntur.
			am, es, et, emus, etis, ent.	ar, êris vel êre, êtur, êmur, emini, entur.
In modis tribus.	Tempus.	Preſens.	em, es, et, emus, etis, ent.	er, êris vel êre, etur, emur, emini, entur.
			am, as, at, amus, atis, ant.	ar, aris vel are, atur, amur, amini, antur.
		Imperfectum.	rem, res, ret, remus, retis, rent.	rer, reris vel rere, retur, remur, remini, rentur.
		Perfectum.	rim, ris, rit, rimus, ritis, rint.	carent.
		Pluſquam perfectũ.	ſem, ſes, ſet, ſemus, ſetis, ſent.	carent.
		Futurum.	rò, ris, rit, rimus, ritis, rint.	carent.

In conjugandi ratione obſervandum eſt, quód ſexdecim ſunt præterita ex quibus formantur ſupina, hoc modo.

Ex Formantur

Bi.	*tum*; ut, *bibi, bibitum*
Ci.	*ctum*; ut, *vici victum.*
Di.	*ſum*; ut, *vidi viſum.*
Gi.	*ctum*; ut, *legi, lectum excipe fugitum.*
Li.	*ſum*; ut, *ſalli ſalſum.* Excipitur *tuli* quia habet *latum.*
Mi. &c	*tum*; ut, *emi emptum*, &c.
Ri.	*ſum*; ut, *verri, verſum*, excipias *peperi* quod facit *partum.*
Si.	*ſum*; ut, *Viſi, viſum:* Excipiuntur *Fulſi, hauſi, farſi, uſſi, geſſi, torſi, indulſi.*
Pſi.	*ptum*; ut, *Scripſi, ſcriptum*, &c. Excipitur *Campſi, Campſum.*
Ti.	*tum*; ut, *Steti, ſtatum:* Excipiendum eſt, *Verti, verſum.*
Vi.	*tum*; ut, *Flavi, flatum:* Excipe *Pavi, lavi, potavi, favi, cavi, ſevi, ſolvi, volvi, ſingultivi, venivi, ſepelivi.*
Ui.	*itum*; ut, *Domui, domitum:* Excipiuntur (verba in *uo*) præterquam *rui*) *ſecui*, &c.
Xi.	*ctum*; ut, *Vinxi, vinctum:* Ubi notanda ſunt, *Finxi, minxi, pinxi, ſtrinxi, rinxi*; & excipienda *Flexi, plexi, fixi, fluxi.*

Omne Supinum compoſitum formatur ut ſuum ſimplex; ut *Lectum, relectum:* Excipiantur, *Tunſum, rutum, ſaltum, ſatum, captum, factum, jactum, raptum, cantum, partum, ſparſum, carptum, fartum*, & compoſita ex *edo* & *noſco.*

Hîc quoq; notandum eſt, quòd ſunt Verba quædam quæ ſupinis carent; *ut, Lambo, mico, rudo*, &c.

Verba

Verba defectiva hæc ſunt; *Aio, Auſim, Salve, Ave, Cedo, Faxo, forem, quæſo, infit, inquio, vale, odi cæpi, memĩni Novi.*

- Verbum impersonale eſt duplex
  - 1. Activæ vocis; ut, *accidit*, &c. hæc ſunt.
    - 1. A perſonalibus; ut, *placet.*
    - 2. Mera imſonalia; ut, *pudet.*
  - 2. Paſſivæ vocis; ut, *turbatur.*
- Duæ ſunt Verborum Appendices
  - 1. Gerundia tria.
    - 1. In di; ut, *amandi.*
    - 2. In do; ut, *amando.*
    - 3. In dum; ut, *amandum.*
  - 2. Supina duo
    - 1. Prius in [*um*;] ut, *amatum.*
    - 2. Poſterius in [*u*;] ut, *amatu.*

CAP. IV.

De Participio, & partibus Indeclinabilibus.

- Orationis Pars quarta eſt Participium cui accidunt ſeptem
  - 1. Caſus.
  - 2. Genus.
  - 3. Declinatio.
    - In his Participia ſunt Adjectivis Similia.
  - 4. Tempus quod eſt Quadruplex
    - 1. Præſens; ut, *amans.*
    - 2 Præteritum; ut, *amatus.*
    - 3. Futurum in *rus*; ut, *amaturus.*
    - 4. Futurum in *dus*; ut, *amandus.*
  - 5. Significatio
  - 6. Numerus.
  - 7. Figura.
    - In hi 6 Participium Adjectivis atque verbis convenit.

Hîc quoq; notandum eſt, quòd [illegible]

Adverbium eſt Orationis pars quinta, & prima Indeclinabilis: Cui accidunt Quatuor.

1. Significatio; ut, *adverbia loci, ad locum*, &c.
2. Comparatio; ut, in Adjectivis.
3. Species. } Ut, in partibus
4. Figura. } prioribus.

Conjunctio eſt ſexta orationis pars, & ſecunda Indeclinabilis. Cui accidunt Tria.

1. Figura; ut, in prioribus.
2. Poteſtas; *i. e.* ſignificario, unde aliæ ſunt copulativæ, aliæ ſuſpenſivæ, &c.
3. Ordo triplex
   1. Præpoſitivus unde, *Nam, quare, at, aſt, atque, &, aut, vel, nec, neque, ſi, quin, quatenus, ſin, ſeu, ſive, niſi, ni, ſed, verum, ſunt prepoſitivæ.*
   2. Subjunctivus; *unde, Quidem, quoque, autem, vero, enim*, & tres Inclinicæ, *que, ne, ve* ſunt conjunctiones ſubjunctivæ.
   3. Communis, unde conjunctiones reliquæ ſunt communes.

Præpoſitio eſt pars orationis ſeptima, & tertia indeclinabilis Quæ aliis præponitur partibus.

1. In Compoſitione; ut, *adactus*.
2. In Appoſitione; ut, *ad dextram*.

Quædam tamen poſtponuntur ſuis caſibus

1. Cum; ut, *quibuſcum*.
2. Tenus; ut, *pube tenus*.
3. Verſus; ut, *Angliam verſus*.
4. Uſque; ut, *occidentem uſque*.

Prepoſitioni

Prepoſitioni accidit caſuum regimen triplex
- 1. Accuſativi, cui inſerviunt; *Ad, apud, ante, adverſus, cis, citra, ultra, intra, extra, circum, circa, circiter, contra, erga, inter, infra, ſupra, juxta, ob, per prope, præter, propter, poſt, penes, trans.*
- 2. Ablativi; *A, ab, abs, abſque, cum, clam, coram, de, e, ex, pro, præ, ſine, Tenus.*
- 3. Caſus Utriuſque, quibus inſerviunt. *In, ſub, ſuper, ſ[illegible].*

Interjectio eſt Octava [illegible]ma pars Orationis; atque Quarta indec[illegible] Quæ eſt. 1. Exultantis. 2. Dolentis, *&c.*

SECTIO Tertia.

De Syntaxi.

CAP. I. *De Concordantijs, & ſubſtantivi conſtructione.*

Syntaxis eſt pars Grammatices tertia, eſtq; duplex
- 1. Simplex.
- 2. Figurata.

Simplex conſiſtit in
- 1. In tribus concordantijs.
  - 1. Verbi perſonalis cum ſuo recto in numero & Perſonâ; ut, *ego lego.*
  - 2. Adjectivi cum ſubſtantivo, in genere, numero & caſu; ut, *liber legendus.*
  - 3. Relativi cum antecedente, genere, numero, & Perſonâ; ut, *vir legit qui diſcit.*
- 2 Regimine vario, unde Voces regentes declinaræ ſunt
  - 1. Nomen Subſtantivum.
  - 2. Nomen Adjectivum.
  - 3. Pronomen.
  - 4. Verbum.
  - 5. Gerundia.
  - 6. Supina.
  - 7. Impersonalia.
  - 8. Participia.

CAP. II.

De Subſtantivis Regentibus

1. Cum duo ſubſtantiva diverſa concurrunt, Poſterius regitur a priore in Genitivo; ut, *Amor virtutis.*

Quatuor ſunt huic regulæ exceptiones.

1. Ubi Poſterius in Dativum vertitur; ut, *Mihi Pater.*

2. Cum Nomina componuntur ex con; ut, *ſibi Commilito.*

3. Quando Duo ſubſtantiva ponuntur in caſu eodem per Appoſitionem; ut, *Edouardus Puer.*

4. Aliquoties cum ſubſtantivum poſterius ſignificat laudem, vel vituperium rei, in Ablativo; ut, *puer bonâ Indole.*

5. Quoties Opus & Uſus Ablativum exigunt; ut, *Authoritate tuâ opus eſt.*

CAP. III.

De Adjectivis Regentibus.

Adjectiva regunt Caſus quatuor. 1. Genitivum. 2. Dativum. 3. Accuſativum. 4. Ablativum.

1. Adjectivorum regentia Genitivum Genera ſunt Octo.

1. Quæ Deſiderium, notitiam, memoriam, atque ijs contraria ſignificant; ut, *futuri Præſcius.*

2. Verbalia in [*ax*;] ut, *Audax Ingenij.*

3. Partitiva, aut Partitivè poſita, interrogativa quædam, & certa numeralia; ut, *Utrum horum mavis accipe.*

4. Comparativa, & ſuperlativa, accepta partitivè; ut, *Manuum dextra eſt fortior. Poetarum Doctiſſimus.*

5. Interdum magnitudinis Menſura ſubijcitur Adjectivis in Genitivo ut, *areas latas pedes denos facito.*

6. Interdum

6. Interdum Adjectiva quæ ad copiam egeſtatemve pertinent, interdum Ablativo, interdum Genitivo gaudent; ut, *dives opum.*

7. Interdum, Dignus, Indignus, Præditus, Captus, Contentus, Extorris, Genitivum ſibi vendicant; ut, *Militia eſt operis altera digna tui.*

8. Quæ ſimilitudinem ſignificant cum Genitivo gaudent; ut, *par hujus erat.*

II. Adjectivorum, quæ regunt Dativum, Genera ſunt quatuor.

1. Quæ ſignificant commodum, aut incommodum, ſimilitudinem, aut diſſimilitudinem, voluptatem, ſubmiſſionem, aut relationem ad aliquid; ut, *Jucundus amicis.*

His datur exceptio triplex.

1°. Quædam quæ ſimilitudinem ſignificant, & cum Genitivo gaudent; ut, *quem metuis, par hujus erat.*

2°. Communis, alienus, immunis, varijs Caſibus inſerviunt; ut, *Commune animantium omnium. Mors omnibus communis.*

3°. Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum Accuſativo cum præpoſitione adjuuguntur; ut, *Natus ad gloriam.*

2. Huc referuntur nomina ex Con præpoſitione compoſita; ceu, Contubernalis, Commilito; ut, *ſibi Contubernalis.*

3. Verbalia in bilis accepta paſſivè, & participia ſeu potius participialia in dus; ut, *formidabilis, ſeu formidandus hoſti.*

4. Nomina diverſitatis nonnunquam Dativum exigunt; ut, *huic diverſum.*

III. Interdum magnitudinis menſura ſubijcitur Adjectivis in Accuſativo; ut, *Gnomon ſeptem pedes longus.*

IIII. Sex ſunt Genera Adjectivorum quæ regunt Ablativum.

1. Adjectiva.

1. Adjectiva quæ ad copiam, egeſtatemve pertinent; ut, *Dives agris.*

2. Nomina diverſitatis Ablativum ſibi cum præpoſitione ſubijciunt; ut, *alter ab illo.*

3. Adjectiva regunt Ablativum quæ ſignificant cauſam; ut, *Pallidus irâ.*

4. Forma vel modus rei adjicitur nominibus in Ablativo; ut, *facies miris modis pallida.*

5. Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris auferendi caſum adjectum volunt; ut, *dignus es odio.*

6. Comparativa cum exponuntur per quam, Ablativum adſciſcunt; ut, *Vilius Argentum eſt auro.*

CAP. IV.

De Pronominum Conſtructione.

Pronomina potius reguntur, quam regunt.

Paſſio hos requirit Genitivos primitivorum; mei, tui, ſui, noſtri, veſtri; ut, *languet deſiderio tui.*

Actio, vel poſſeſſio rei denotatur per hæc poſſeſſiva; meus, tuus, ſuus, noſter, veſter; ut, *favet deſiderio tuo: Imago noſtra.*

Hæc quoque poſt ſe recipiunt hos Genitivos; ipſius, ſolius, unius, duorum, trium &c. omnium, plurium, paucorum, cujuſque &c. ut, *ex tuo ipſius animo conjecturam feceris.*

Noſtrum & veſtrum Genitivi ſequuntur diſtributiva, partitiva, Comparativa, & Superlativa; ut, *unusquisque veſtrum.* &c. ſui & ſuus Reciproca ſunt. Ipſe & Idem trium ſunt perſonarum. &c.

CAP.

CAP. V.

De Verborum conſtructione.

Verba regunt caſus Quinque.
1°. Nominativum.
2°. Genitivum.
3°. Dativum.
4°. Accuſativum.
5°. Ablativum.

I. Quatuor verborum genera reddunt Nominativum.
1. Verbum ſubſtantivum; ut, ſum, forem.
2. Verba vocandi paſſiva; ut, nomi-nor, &c.
3. Iis ſimilia; ut, Scribor ſalutor, &c.
4. Verba geſtus; ut, dormio.

II. Genitivum exigunt tria verborum genera.
1. Sum quando ſignificat poſſeſſionem aut ad aliquid pertinere; ut, *Pecus eſt Mœ ibœi.* Ubi hi excipiuntur Nominativi; *Meum, tuum, ſuum, noſtrum veſtrum, humanum,* belluinum & his ſimilia; ut, *Humanum eſt iraſci.*
2. Verba æſtimandi; ut, *pudor parvi penditur.*
3. Satago, Miſereor, Miſereſco, Reminiſcor, obliviſcor, memini & potior; ut, *is rerum ſuarum ſatagit.*

III. Tria

III. Tria Verborum Genera Dativum adſciſcunt.
1. Verba Acquiſitivè poſita; ut, *mihi præſtat*, &c.
2. Verba Compoſita cum præpoſitionibus: *Præ, ad, con, ſub, ante, poſt, ob, in, & inter.*
3. Eſt pro habeo, ſuppetit; & ſum cum multis aliis, quæ geminum adſciſcunt Dativum; ut, *Cui rerum ſuppetit uſus. Exitio eſt avidis mare nautis*, &c.

IV. Tria ſunt Genera verborum quæ regunt Accuſativum.
1. Verba Tranſitiva; ut, *lego Virgilium*
2. Neutra; ut, *vivo vitam.*
3. Verba, rogandi, docendi, & veſtiendi; quæ duplicem regunt Accuſativum; ut, *Induit ſe calceos.*

V. Quodvis Verbum admittit Ablativum ſignificantem.
1. Inſtrumentum; ut, *pugno cœdit.*
2. Cauſam; ut, *Irâ excanduit.*
3. Modum; ut, *Mirâ celeritate rem peregit*, &c.

CAP. VI.

De Gerundiorum, Supinorum, Impersonalium, & Participiorum Conſtructione.

VI. VII. Gerundia ſive Gerundivæ voces, & ſupina regunt Caſus ſuorum Verborum a quibus Derivantur; ut, *utendum eſt ætate.*

Gerundia in
Di, pendent, a quibuſdam tum ſubſtantivis, tum Adjectivis; ut, *certus eundi.*
Do, pendent ab his præpoſitionibus. A, ab, de, e, ex, cum, in, pro; ut, *ab amando dictum eſt.*
Dum, pendet ab his præpoſitionibus; Inter, ante, ad, ob, propter; ut, *inter cænandum.*

Prius

Prius Supinum activè ſignificat, & ſequitur verbum aut participium ſignificans motum ad locum; ut, *Spectatum veniunt.*

Poſterius Supinum paſſivè ſignificat, & ſequitur nomina Adjectiva; ut, *Non eſt facile purgatu.*

His addenda ſunt.

1. Nomina quæ ſignificant partem temporis, quæ in Ablativo frequentius uſurpantur, in Accuſativo rarò; ut, *Nocte latent mendæ.*

2. Quæ durationem temporis denotant vice verſâ; ut, *centum totos regnabitur annos.*

3. Eodem modo ſpacium loci; ut, *Tres pateat cœli ſpacium non amplius ulnas.*

4. Nomina appellativa, & nomina propriorum locorum, adduntur ferè cum præpoſitione verbis ſignificantibus motum, aut actionem, in loco, ad locum, aut per locum; ut, *in foro verſatur.*

5. Omne verbum admittit genitivum, proprij nominis loci, in quo fit actio, modò ſit primæ, vel ſecundæ declinationis, & ſingularis numeri; ut, *Quid Romæ faciam.*

6. Hi Genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, propriorum ſequuntur formam; ut, *domi, bellique vixi-mus.*

Exceptio: Prima, ſi proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut terriæ declinationis fuerit; in Dativo aut Ablativo ponitur; ut, *Thebis nutritus. Neglectum Anxuri præſidium.*

2. Quoties Verba ſignificant motum ad locum, proprium loci, atque domus, & rus ponuntur in Accuſativo; ut, *conceſſi Oxoniam, ad capiendum ingenij cultum.* Ego *rus ibo.*

3. Verbis ſignificantibus motum a loco, aut per locum, adjiciuntur proprium loci, atque domus & Rus; *Nuper exijt domo. Roma profectus eſſes.*

Imperſo-

Impersonalia Quatuor regunt casus

1. Genitivum. *viz.* Hæc tria Impersonalia, interest, refert, & est; ut, *Magistratus est bonos tueri.* Præter hos Ablativos; Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, & cujâ.

2. Dativum. *viz.* Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit, Supersedet, sufficit, vacat, pro otium est; ut, *convenit mihi tecum.*

3. Accusativum. *viz* Juvat, decet, cum compositis, delectat, oportet; ut, *me juvat ire per altum*, &c.

4. Ablativum. *viz.* Passiva cum præpositione; ut, *Ab hostibus constanter pugnatur*, &c.

Participia regunt casus verborum a quibus derivantur; ut, *Diligendus ab omnibus*, &c.

(54)

CAP. VII.

De Partium Indeclinabilium Constructione.

Adverbiorum Constructio.

Adverbia regunt

1. Casus nominum Quinque.
   1. Nominativum; *viz.* en & ecce Adverbia demonstrandi; ut, *ecce tibi status noster*
   2. Genitivum; *viz.* loci, temporis, & Quantitatis, atque instar; ut, *eo impudentiæ ventum est.*
   3. Dativum; *viz* ab hujusmodi nominibus deducta; ut, *Propinquus tibi sedet quam mihi.*
   4. Accusativum; *viz.* en & ecce exprobantis; ut, *en animum, & mentem*, &c.
   5. Ablativum; *viz.* Diversitatis, aliter, secus, & illa, duo, ante, post; ut, *multo aliter.*

2. Verborum modos.

Plus Nominativo, Genitivo, Accusativo, & Ablativo junctum reperitur.

Adverbia

1. Donec pro Quamdiu, & dum de re præſenti, non perfectâ, atque ut pro poſtquam, aut quamdiu fatendi modum poſcunt; ut, *donec eram ſoſpes.*

2. Ubi, poſtquam, & cum, temporis Adverbia, & donec pro quouſque; & quoad pro quamdiu, ſimul, ſimulatque, quemadmodum utcunque, ſicut; interdum Indicativis, interdum vero Subjunctivis verbis apponuntur; ut, *hæc ubi dicta dedit.*

3. Nè prohibendi, vel Imperativis, vel Subjunctivis præponitur; ut, *Ne ſævi magna Sacerdos.* At nè pro non cæteris caſibus inſervit

4. Dum pro Dummodo aliàs Potentiali, alias Subjunctivo nectitur; ut, *Dum proſim tibi.*

5. Dum pro Donec, & quaſi, ceu, tanquam, perinde, acſi, haud, ſecus, acſi; cum proprium habent verbum, Subjunctivo apponuntur; ut, *Tanquam feceris ipſe aliquid.*

De Conjunctionum Conſtructione.

Conjunctiones regunt { 1. Caſus, *viz.* Copulativæ, & disjunctivæ, cum his quatuor, quam, niſi, præterquam, an; quæ ſimiles omnino caſus nectunt; ut, *Tu & ego.* Excipe cum ratio aliqua privata repugnat; ut, *Vixi Romæ & Venetiis.* 2. Modos ſui ſimodi.

1. Conjunctiones Copulativæ, & disjunctivæ, aliquoties ſimiles modos, & tempora conglutinant; ut, *Recto ſtat corpore deſpicitque Terras.*

2. Cum

2. Cum, & tum, item Tum geminatum ſimiles Modos copulant.

3. Siquis, quomodo, quandoquidem, quonjam, quippe; atque, ne, an, num, interrogandi particulæ; Sic quoquè ut, Acuto accentu prolata, pro poſtquam, pro quemadmodum, vel ſicut, & interrogativum, Indicativos amant; ut, *Quis adeſt. ab urbe diſceſſi.*

4. Etſi, tametſi, *&c.* Ni, niſi, ſi, ſiquidem, quod, quia, quam, poſtquam, poſteaquam; ubi, pro, poſtquam; nunquam, Priuſquam, & indicativis, & ſubjunctivis adhærent; ut, *quod redieris incolumis gaudeo.*

5. Ut cauſalis, ſeu perfectiva conjunctio, & ut pro ne, non, poſt verba timoris, Nunc Potentiali, Nunc ſubjunctivo junguntur; ut, *Metuo ut ſubſtet Hoſpes.*

Præpoſitionum Conſtructio.

Eſtque triplex:

1. Præpoſitio ſubaudita, interdum facit, ut addatur Ablativus; ut, *habeo te loco parentis.*
2. Præpoſitio in compoſitione, eundem caſum nonnunquam regit ac extra compoſitionem; ut, *prætereo te inſalutatum.*
3. Verba compoſita cum, A, ab, ad, con, de, e, ex, nonnunquam repetunt eaſdem præpoſitiones, cum ſuo caſu extra compoſitionem; ut, *Abſtinuerunt a viris.*

In

1. Pro Erga, contra, & ac, atque quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur Accusativum habet; ut, *in urbem.*
2. Cum significatur actus in loco, Ablativum postulat; ut, *In urbe.*

Sub { 1. Pro, ad, per, & ante, Accusativo innititur; ut, *Sub umbram.*
2. Aliás Ablativum admittit; ut, *Sub Terrâ.*

Super { 1. Pro ultra Accusativo jungitur; ut, *Super Garamantas.*
2. Pro De, & in, Ablativo; ut, *Multus super eâ re variusque Rumor.*

Subter, Uno significatu, Utrique casui jungitur; ut, { 1. *Pugnatum est super subterque Terras.*
2. *Omnes ferre libet subter densâ testudine casus.*

Constructio Interjectionum.

Interjectiones ponuntur bifariam. { 1. Absolute & sine casu. { 1. *(O)* Exclamantis Nominativo, Accusativo, & Vocativo jungitur; ut, *O festus dies hominis!*
2. Syntactice cum casu adeoq; { 2. *Heu*, & *proh*, Nunc Nominativo, Nunc Accusativo adhærent; ut, *Heu pictas! heu stirpem invisam!*
3. *Hei*, & *væ* Dativo apponuntur; ut, *Hei mihi quòd nullis amor est Medicabilis Herbis! Væ misero mihi!*

CAP. VIII.

De Syntaxi Figuratâ.

Syntaxis figurata est duplex
- 1. Dictionis. In quâ sunt figuræ sex.
  - 1. Prothesis; ut, *tetuli*, Pro *tuli*.
  - 2. Aphæresis; ut, *temnere*, pro, *contemnere*.
  - 3. Epenthesis; ut, *imperatorem*, pro *imperatorem*.
  - 4. Syncope; ut, *abiit* pro *abivit*.
  - 5. Paragoge; ut, *Dicier*, pro *Dici*.
  - 6. Apocope; ut, *peculi*, pro *peculij*.
- 2. Constructionis, In quâ figuræ sunt Octo; 1. Appositio. 2. Evocatio. 3 Syllepsis. 4. Prolepsis. 5. Zeugma. 6. Synthesis. 7. Antiptisis. 8. Synecdoche.

Appositio triplici fit nomine
- 1. Restringendæ generalitatis gratiâ; ut, *Urbs Roma*.
- 2. Tollendæ æquivocationis causâ; ut, *Taurus Mons Asiæ*. (dicio.
- 3. Ad proprietatem attribuendam; ut, *Erasmus vir exactissimo ju-*

In Evocatione quatuor sunt notanda
- 1. *Persona evocans*, quæ semper est primæ, vel secundæ; ut, *Ego*.
- 2. *Persona evocata*; quæ semper est Tertiæ; ut, *pauper*.
- 3. Verbum, quod semper est primæ, vel secundæ personæ; ut, *laboro*.
- 4. *Absentia conjunctionis*; ut, *Ego pauper laboro. Tu dives ludis.*

Evocatio est Duplex
- 1. *Explicita*, ubi tam persona evocans, quam evocata, exprimitur; ut, *Tu dives ludis.*
- 2. *Implicita*, ubi persona evocans subintelligitur; ut, *Sum pius Æneas.*

Syllepsis

Syllepsis est Duplex

1. Materialis.
   1. *Personarum*, quoties persona concipitur cum personâ; ut, *Neq; ego neque tu Sapimus.*
   2. Generum quoties genus indignius, cum genere digniori concipitur; ut, *Rex & Regina beati.*
2. Formalis.
   1. *Directa*, cum concipiens & conceptum copulantur per *Et, vel atque, vel que*; ut, *Quid tu, & soror facitis.*
   2. *Indirecta*, cum copulantur per cum; ut, *Ego cum fratre sumus tandidi.*

Prolepsis est Duplex

1. *Explicita*, ubi omnia in prolepsi esse oportet; ut, *Equi concurrunt, Hic à Dextrâ ille à Sinistrâ Hypodromi.*
2. *Implicita* in quâ aliquid tacetur; ut, *Alter in alterius jactantes lumina vultus. Quærebant tacitæ, noster ubi esset amor.*

Quinque sunt in prolepsi necessaria

1. Congregatio; ut, *equi.*
2. Partes; ut, *hic & ille.*
3. Verbum; ut, *concurrunt.*
4. Partium determinatio; ut, *à dextrâ & sinistrâ.*
5. Ordo, quo totum præcedit partes; ut, *Duæ aquilæ volaverunt; hæc ab oriente, illa ab occidente.*

(39)

Zeugma tribus fit Modis
1. In perſonâ; ut, *Ego, & tu ſtudes.*
2. In Genere; ut, *Maritus, & uxor eſt irata.*
3. In numero; ut, *hic illius arma, hic currus fuit.*

Eſtque triplex
1. Duo Subſtantiva; ut, *Rex & Regina.*
2. Conjunctio; ut, *Et.*
3. Verbum, vel Adjectivum; ut, *beati.*

Syntheſis tribus fit modis
1. Genere tantum.
   1. Sexus diſcernendi gratiâ; ut, *anſer fœta.*
   2. Supplementi cauſâ; ut, *præneſte ſub ipſâ.*
2. Numero tantum; ut, *Turba ruunt.*
3. Genere, & numero ſimul; ut, *Pars merſi tenuêre ratem.*

Antiptôſis eſt poſitio caſus pro caſu; ut, *Urbem quam ſtatuo veſtra eſt.*
Synecdoche cum id quod partis eſt, attribuitur toti; ut, *Æthiops albus dentes.*

SECTIO

SECTIO Quarta.

De Prosodiâ.

CAP. I. *De Prosodiæ Partibus.*

Prosodia Dividitur in
- 1. Tonum triplicem.
  - 1. Acutus sic [´] notatus.
  - 2. Gravis qui sic [`] Notatur.
  - 3. Circumflexus & hâc notâ [^] signitur.
- 2. Tempus Duplex.
  - 1. Breve sic [˘]
  - 2. Longum sic [¯] } Notatum.
- 3. Spiritum Duplicem.
  - 1. Asper cum [*h*] aspiratus; ut, *hamus.*
  - 2. Lenis, absque aspiratione; ut, *amo.*

Tonorum regulæ sunt quatuor De
1. Monosyllabis; ut, *Mel*, &c.
2. Dissyllabis; ut, *Luna*, &c.
3. Polysyllabis; ut, *Libertas*, &c.
4. Quinque sunt quæ Tonorum regulas perturbant.
  1. Differentia; ut, *una & unâ.*
  2. Transpositio; ut, *Te penes imperium.*
  3. Attractio; ut, *Luminaque.*
  4. Concisio; ut, *Virgilî.*
  5. Idioma; ut, *Symois* Græce *Symois* Latine.

CAP. II.

De Pedibus.

Ex ſylla bis fiunt Pedes.

1. Diſſyllabi.
   1. Spondæus; ut, *Virtūs.*
   2. Pirrhichius; ut, *Dĕŭs.*
   3. Trochæus; ut, *Pāmĭs.*
   4. Iambus; ut, *ămāns.*
2. Triſſyllabi.
   1. Moloſſus; ut, *Māgnātĕs.*
   2. Tribrachus; ut, *Dŏmĭnŭs.*
   3. Dactylus; ut, *Scrībĕrĕ.*
   4. Anapæſtus; ut, *Pĭĕtās.*
   5. Bacchius; ut, *hŏnĕſtās.*
   6. Antibacchius; ut, *ămīcĭ.*
   7. Amphimacer; ut, *chārā Irās.*
   8. Amphibrachus; ut, *vĕnĭrĕ.*

Ex pedibus carmina: Quibus ſcanſio eſt appendix; cui quinque accidunt.

1. Synalæpha; ut, *vir eſt.*
2. Eclipſis. ut, *Monſter horrendum.*
3. Synereſis; ut, *Alvaria* pro *alveària.*
4. Diæreſis; ut, *evoluiſſe* pro *evolviſſe.*
5. Cæſura.

Cæſuræ ſpecies

1. Triemimeris; ut, *pectoribus.*
2. Penthemimeris; ut, *Omnia vincit amor.*
3. Hepthemimeris; ut, *Oſtentans artem pariter.*
4. Eneëmimeris; ut, *Ille latus niviam molli fultus—.*

CAP. III.

De Carminibus.

Usitatiora carminum Genera sunt sex.

1. Heroicum; ut, *Nil tam difficile est, quod non solertia vincat.*
2. Elegiacum; ut, *Invigila parta est gloria Militiæ.*
3. Asclepiadæum; ut, *Mæcenas atavis edite regibus.*
4. Sapphicum; ut, *Nec venenatis gravida sagittis.* Quibus post tertium additur Adonicum; ut, *Fusce pharetra.*
5. Phaleucium; ut, *Quoquò diffugias pavens Mabili.*
6. Iambicum; ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.* Estque Duplex
   1. Dimetrum; ut, *O Carminum Dulces notæ.*
   2. Trimetrum; ut, *Qui nos damnant, sunt histriones Maximi.*

Syllabæ in Carmine sunt, aut.

- Primæ.
- Mediæ.
- Ultimæ.

Quarum Quantitas octo cognoscitur modis.

1. Positione.
2. Vocali ante vocalem.
3. Diphthongo.
4. Derivatione.
5. Compositione.
6. Præpositione.
7. Regula.
8. Exemplo seu Auctoritate.

Quantitas Mediarum Syllabarum tribus cognoscitur modis { 1. Eâdem ratione quâ primæ. 2. Ex Incrementis Genitivi. 3. Ex conjugationis Analogiâ.

Ultimæ Syllabæ quæ desinunt in { *A, c, i, n, as, es, os, u,* sunt longæ. *B, d, t, e, l, r, is, us,* sunt breves. *O,* sunt Communes; ut, *Virgo.* } ☞

POST-SCRIPTUM.

TE scire velim, (Lector amice!) quód verba hæc sequentia pertinent, ad pag: 39. quæ, terminationibus istis, in hujusmodi [ ] signis conclusis, ad locum proprium diriguntur, adeo ut Lineâ quartâ pag:prædict, post, [*Mandi*] calamo tuo reponas [*cudo* &c.] Lineâ sextâ post [*unxi*] reponantur *Cingo,* &c.

[Ad] do; *Cudo, pando, pinso,* idem quod *pinso, prehendo,* contracte *pendo; accendo, succendo, incendo a cando* obsoleto; *defendo,* obsoleto.

[Ad] go; *Cingo, clango, fligo, frigo, mergo, mungo. plango, fugo, rego, tingo, ugo,* quibus adde *distinguo, extinguo. restinguo, instinguo, astinguo* obsoleto, inde *instinctus, instinctor.*

[Ad] lo; *Consulo, premello, molo* at *immolo. as.*

[Ad] mo; *Fremo, gemo, tremo.*

[Ad] po; *Clepo, repo, serpo, sculpo,*

[Ad] so; *Clepso, pro* [*clepo*] *depso.*

[Ad] sco; Huc pertinent omnia in [sco] præter *Conisco* quod Conjugationis est primæ.

Index

Index Rerum.

A

A *Quomodo ſonanda.* pag. 14
Adjectivum *duplex habet genus.* 29
De Adjectivis *regentibus.* 48
Adjectiva *regentia Genitivum,* ibid
Dativum. 49
Accuſativum. ibid
Ablativum. 50
Adverbia *regunt Caſus quinque.* 54
Varios verborum Modos. 55
Adverbio *accidunt quatuor.* 46
[ei] *&* [æ] *pronunciantur ut* [ę]. 14
Ætymologia. 23
Appoſitio. 58
Antiptôſis. 60

B

Barbariſmus *quid.* 15

C

[C] *Quomodo ſonanda.* 6
Carminum genera uſitatiora. 63
Cæſura. 62
Colon. 17
Comma. 16
Conjunctioni *accidunt tria.* 46
Conjunctionum *conſtructio.* 55
Conſonæ *plures quæ dictionem incipiunt.* 12
Conſonans *unde dicitur.* 6
Conſonantium *Numerus.* ibid

D

Declinationum *typus*. 30
Exceptiones in singulis Declinationibus. 31
Diæresis *unde dicitur*. 1
Diæresis *duplex*. 15
Diphthongus *unde dicta*. 5
Quid &c. ibid

E

Ecphonesis. 17
[E] *Quomodo rectè pronunciatur*. 6
Erotema. 17
Euphonia *unde dicta*. 8
Quid est. ibid
Ejus Usus &c. 9
Figuræ dictionis. 58
Constructionis. ibid

F

G

[G] *Quomodo sonanda*. 6
Gerundia *triplicia*. 45
Eorum Constructio. 52
Grammatica *unde dicta*. 1
Quid. ibid
Ejus præcognita. ibid

H

[H] *esse literam*. 3
Hemicolon. 17
Hei & Væ regimen. ibid
Heteroclita *triplicia*. 31
Variantia genus. 32
Defectiva in Casu &c. ibid
Defectiva in numero singulari. 33
Redundantia. ibid
Heu & proh regimen. 57

I

Impersonalia *quatuor regunt Casus*. 54
In quomodo regit quatuor. 57

In-

Interjectio. 47
Interjectionum conſtructio. ibid
Iotacismus. 11
[I] *additur Semivocalibus duplicibus.* 6
Ejus poteſtas inter duas Vocales. 7
Lexigraphia unde dicta. 1
De quibus tractat. 19

L

Liquidæ *unde dictæ.* 7
Litera *unde dicta.* 3
Quid eſt. ibid
Illi quinque accidunt. 19
Literarum *numerus &c.* 3
Poteſtas &c. 5 & 20

M

Mutæ *unde dictæ.* 6 & 20

N

Nomina *analoga.* 24
Anomala. ibid
Septem illi accidunt. 23
Ejus ſpecies &c. ibid
Caſus &c. ibid
Ejus genera quomodo dignoſcuntur. 26

O

[O] *Regimen.* 57
Obelus. 17
Orthoepia *unde dicta.* 11
Quid, ibid & 21
Orthographia. 19

P

Parentheſis. 17
Periodus. ibid
De pedibus. 57
Participio *accidunt ſeptem.* 45
Ejus conſtructio. 54
Præpoſitioni *accidit regimen triplex.* 47

Præpositionum *constructio.* 56
Prob quid regit. 57
Prolepsis. 59
Pronomini *accidunt septem.* 34
Ejus species &c. ibid
Pronominum *declinationes quatuor.* 35
Eorum constructio. 50
Prosodia. 61
Exceptiones ad regulas speciales. 28

S

Semi-colon. 17
Semi-vocales *unde dictæ.* 6
Earum numerus. ibid. & 20
Triplicem habent naturam. ibid
Quare quædam earum duplices appellantur. 7
Sub, quomodo regit. 57
Spiritus. 61
Sententiarum *puncta.* 16
De Substativivis *regentibus.* 48
Syllepsis. 59
Synecdoche 60
Super, *quomodo regit.* 57
Synthesis. 60
Syntaxis *duplex.* 47
Syntaxis figurata. 58
Supina *ex sexdecim præteritis formata &c.* 44
Eorum constructio. 53
Cui quædam adduntur. ibid
Syllaba *unde dicta.* 8
Quid est. ibid
Illi quinque accidunt. ibid & 21
Syllabarum quantitas. 63
Literarum in Syllaba *numerus.* 6
Mediarum syllabarum quantitas. 64
Ultimarum. ibid

T

Tempus. 61

[Ti] *ante vocalem ſæpiſſime ſonatur ut ſi.* 6
Tonus. 61

U

[U] *nonnunquam ſemivocalibus adjungitur.* ibid
[U] *aliquoties* [ꝙ] *noſtra æquivalet.* 6
[U] *quandoque nec vocalis nec conſonans.* ibid
Va regimen. 57
Verbum *duplex.* 36
Illi accidunt octo. ibid
Verborum *genera ſunt quinque.* ibid
Neutra triplicia. ibid
Verborum *tempora quinque.* 37
Conjugandi ratio, 38
Conjugatio quarta. 40
Formatio præteritorum in verbis *compoſitis.* 41
Canon *ad* verborum *Conjugationes inveniendum.* 42
Tabula terminationum. 43
Verba *defectiva.* 45
Imperſonale duplex. ibid
Verborum *conſtructio.* 51
Quatuor verborum *genera regunt Nominativum, &c.* ibid
Vocalis *unde dicta.* 5
Quid eſt. ibid
Simplex. ibid
Compoſita. ibid. & 20

X

[X] *valet* [cſ] *vel* [gſ]. 7

Y

[Y] *quandoque non ſcribitur abſque* [h]. 7

Z

[Z] *valet* [dſ]. ibid
Zeugma. 60

FINIS.

Errata Typothetarum cræssiora.

EPist. Ded. p. 1. l. 25. *Respondiatur* pro *respondeatur*. p. 7. l. 32. *linquâ* pro *linguâ*. p. 11. & 15. l. 14. *pleræque* pro *pleræque*. p. 13. l. 5. *panè* pro *penè*. p. 21. *Orthopia* pro *Orthoepia*, p. 22. l. 13. *Adeon* pro *Adeon'* ibid. l. 18. *est que* pro *estque*. p. 25. l. 1. *Nominitivus* pro *Nominativus*. l. 10. *seprem* pro *septem*. l. 13. *Acquila* pro *Aquila*. p. 26. l. 10. *Michael* pro *Muthul*. l. 15. *Brittania* pro *Britannia*. l. 16. *Hæc* pro *Huc*. p. 28. l. 2. *dedrationis* pro *declinationis*. l. 7. *faciunt* pro *faciunt*. l. 16. *Excipiantur* pro *Excipiuntur*. l. 12. *Terio* pro *Tertio*. p. 29. l. 4. *Tuspis* pro *Jaspis*. l. 15. *Grammaticinm* pro *Grammaticum*. l. 17. *Terminationum* pro *Terminationum*. p. 33. l. 6. *Variunt* pro *Variant*. *retinent* pro *retinent*. l. 1. *Fustisimus*. pro *Fustissimus*. l. 12. *Usitatissima* pro *Usitatissima*. p. 34. l. 2. *Pornomen* pro *Pronomen*. l. 13. *Eaquis* pro *Ecquis*. p. 37. l. 4. *amaverm* pro *amaveram*. l. 16. *pluralies*, dele es. p. 39. l. 7. *anto* pro *ante*. p. 44. l. 10. *amo* pro *annuo*. p. 7. l. 13. [*ſd*] pro [*dſ*]

XC2
Y1N58
5T51

F202957
C5532

THE FOLGER SHAKESPEARE LIBRARY